

עיינוג - אא אאריוג וריגישוג כלפי הסוג 22 אאני

כולנו חיים באותו העולם. אם אדם אחד טובל, כולנו צריכים להרגיש זאת. אם אדם אחד מצליח, כולנו צריכים להפיק מזה תועלת. לכל אחד מאיתנו ניתנה הבחירה לראות את האחדות הבסיסית הזאת או להפנות את מבטנו ולדאוג רק לעצמנו, אפילו על חשבון האחרים. האחריות היא אחת המתנות הגדולות ביותר שנתן לנו אלוקים – מתנת השתתפות פעילה בהתפתחות הדינמית של גורל העולם. אל לנו להתעלם מהמתנה הזאת לעולם.

(עפ"י הרבי מלובבין)

שותף או לקוח הרב יהושע ויצמן

שהחברה הראשונה נמצאת בקשיים, ויש לעזור לה, ועל כן ראוי לקנות את מוצריה?
אותו אדם יענה, ובצדק, שהוא לא עוסק כרגע במצות צדקה. הוא מעוניין בחטיף טעים, והוא קונה מהחברה המספקת את מה שהוא חפץ בו.

כיצד ינהג עובד של החברה אם יתברר לו שהחטיף מלוח יתר על המידה? הוא יבדוק את הסיבה לכך, ינסה לתקן, יערוך סקרים על טעמם של הצרכנים וכדומה. העובד בחברה ויותר מכך השותף בחברה, איננו עובר לחברה אחרת כאשר המוצר איננו מוצא חן בעיניו, אלא מתקן את המוצר. העובד מרגיש אחריות על החברה ועל המוצר. עבודתו מטילה עליו חובות של פיתוח המוצר בצורה הטובה.

הלקוח מתעניין בעצמו בלבד. מה שטוב לו - הוא קונה. מה שלא טוב - אין הוא קונה. העובד מתעניין בחברה, במפעל, במוצר, ולא בעצמו.

זהו הבדל מנטלי משמעותי ביותר. יש החיים בעולם כלקוחות. כל דבר בעולם הוא מוצר, והאדם עושה רק מה שמתאים לו, טוב לו ונעים לו. ישנם כאלה, שעבורם אפילו הקב"ה הוא מוצר בסופרמרקט של החיים. אמנם זה מוצר שנמצא באחד המדפים הגבוהים, ויש להתאמץ כדי להגיע אליו, אך עם זאת הוא אחד המוצרים. אדם מאמין, בגלל שהאמונה מעניקה שמחת חיים, שלווה ובטחון. אם האמונה תיכור לו בעיות וקשיים - יפסיק להאמין. אם ישמע שיש כת במזרח המבטיחה תוצאות טובות יותר בפחות מאמץ - ירגיש בעיה. הוא שילם הרבה עבור המוצר... אלו הם חיים שמטרתם היא להצליח. כך ניתן למצוא חוברת: "איך להצליח בעסקים על פי הקבלה"... העולם כולו, כולל האמונה העמוקה ביותר, היא מוצר שהלקוח צורך אותו כדי להצליח יותר. הקב"ה נכנס לתוך השטר של דולר, כדי להוסיף הצלחה לאנשי העסקים האמריקאים...

אלו הן שתי צורות בהן אנשים ניגשים אל החיים, ויש לכך השלכות בתחומים רבים.

אדם בונה משפחה. האם הוא לקוח או עובד? יש שאדם בא לבנות את ביתו כי הוא זקוק לדברים - ילדים, בית, חברה וכדומה, ומשפחה היא הדרך בה הוא יכול לקבל את מה שהוא מחפש. אם כך - מה יעשה אם ה"מוצר" יהיה "פגום"? אן יתקל בקשיים, במשברים ובהתמודדויות? אם לא יקבל בדיוק את מה שחשב? לקוח הנתקל במוצר פגום - מחליף אותו. אדם שזו גישתו למשפחה, צפוי לתקלות ולקשיים רבים.

אולם הניגש לבנין המשפחה כשותף, איננו מחליף את המוצר הפגום אלא מתקן אותו. הוא משקיע עבודה, עמל ולימוד כדי להבין את מקור הבעיה ולפתור אותה.

כך בכל תחום בחיים צריך אדם לשאול את עצמו: האם באתי לעולם כדי לעבוד או כדי להנות? האם החיים הם חובה או זכות? ניתן לשער שאנשים רבים יאמרו כי מטרת

מפורסם הדבר, שההופעה הראשונה של מילה בתורה - שם יסודה ועניינה.

המילה "אני" מופיעה לראשונה בפסוק:

"ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ לשחת כל בשר אשר בו רוח חיים מתחת השמים כל אשר בארץ יגוע".

על דרך הדרוש ניתן לומר: כאשר חל "אני" - האדם מחפש רק את עצמו ואת תועלתו האישית, הרי שהתוצאה היא: "הנני מביא את המבול". הפעם השניה בה מופיעה מילה זו היא בהמשך פרשת נח:

"ואני הנני מקים את בריתי אתכם ואת זרעכם אחריכם"

הן החטא והן תיקונו הם במילה "אני".

ה"אני" מקורו בצמצום, בפירוד, בראיית האדם את עצמו כנפרד. כך מסתכל האדם על עצמו כפרט, ולא כחלק מן העולם כולו. אולם זהו גם מקור התיקון, שהרי כך נברא העולם כדי שהאדם יהיה בעל בחירה, ויוכל לבחור בטוב מתוך עצמו. על כן נברא כאישיות עצמית.

החטאים כולם נובעים מרצונו של האדם במימוש ה"אגו" שלו, בחיפוש אחר תענוגות ובהתעלמות מן הסביבה והעולם. אולם, המבט של האדם פנימה הוא מקור התיקון וצורת העבודה הנכונה. הקב"ה אומר פעמים רבות: "אני ה'", וידיעת הערך העצמי של האדם היא הבסיס לעבודה נכונה. נעיין מעט ביחס הנכון של האדם לעצמו ולסביבתו.

התגלגלה לידי פעם חוברת של מכון התקנים, ובה כתובים הדרכים שבהן מעניק מכון התקנים הישראלי תו תקן למוסד חינוכי. במבט ראשון זה נראה מוזר. תקן ניתן למכשירי חשמל, לכלים ולמוצרים. מה למוסד חינוכי ולתו תקן? בהקדמה לחוברת זו מבארים הכותבים, את הדרך בה ניתן התקן. ראשית יש לבחון מי הם הלקוחות הפוטנציאליים של המוצר, ולאחר מכן להחליט האם יש יחס נכון בין השימוש והתועלת שלקוח מקבל, ובין עלותו של המוצר, נזקיו וכדומה. מי הם, אפוא, לקוחותיו של מוסד חינוכי?

התשובה שכל אחד עונה לעצמו היא, מן הסתם, התלמידים או ההורים. הם מקבלי התוצר של המוסד.

אולם, בחוברת זו נאמר כך:

מבחינה מערכתית הלקוח הוא האומה.

זוהי הסתכלות מיוחדת במינה על המוסד החינוכי ומטרותיו, שיש להעמיק בה הרבה.

אמירה זו מובילה למחשבה על כך, שהעולם כולו מתחלק לשנים: עובדים ולקוחות. יש החיים בעולם כעובדים, ויש החיים כלקוחות.

מה ההבדל בין עובד ללקוח?

אדם הולך לחנות וקונה לעצמו חטיף של חברה מסוימת. אולם, החטיף היה מלוח למדי. בפעם הבאה קונה האדם את החטיף מחברה אחרת. כיצד ינהג אם יבואו ויאמרו לו

רקע

שלי. ועוד אמירות מעין אלו, המלמדות כי האדם בא לקבל מן השבת. לא זו הגישה אל המצוות. את המצוות אנו מקיימים בגלל ציווי ה', ולא בגלל שהן "משתלמות". התועלת מן המצוות איננה סיבה לקיומם, ואנו מקיימים אותן גם כאשר אנו משלמים על כך מחיר.

אחד הגורמים המשפיעים ביותר על ענין זה הוא הפרסומות. הפרסומות מחזקות את "בחינת הלקוח" שבאדם. הן מנסות לשכנע אותו לרכוש מוצר מסויים כי הוא טוב לו, נעים לו וכדומה. המאמץ, העמל והיגיעה הם מחוץ לתחום בעולם הפרסומות המציף אותנו מכל עבר.

ככלל, הפרסומות והתקשורת בכללה קובעות את סולם הערכים של האדם. מה יותר חשוב לעם ישראל ולעולם כולו, פתיחת סניף חדש של "יד שרה", או משחק כדורגל? כולנו נסכים כי סניף יד שרה חשוב יותר. אולם, בעיתון יתפוס מקום חשוב יותר משחק הכדורגל. כך נקבע סולם הערכים של האדם. באותה צורה הפרסומות קובעות את הגישה של האדם לחיים, ועושות אותו ללקוח בעולם.

על כן צריך האדם להשקיע עבודה ועמל כדי לחנך את עצמו להיות שותף. באנו לעולם כדי להיות שותפים בעיצובו ובבנייתו, כדברי חז"ל בכמה מקומות:

...מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית.

האדם שותף לבריאה. מעשיו מקדמים את העולם, או מורידים אותו, חלילה. לא נברא האדם כדי לקחת מן העולם, אלא כדי לבנותו.

החיים היא לעבוד ולעמול, אך השאלה מתעוררת ברגעי אמת ובצמתים מכריעים בחיים. פעמים שאז מגלה האדם עד כמה יקרים לו ההנאה, התענוג והמימוש העצמי, ועד כמה הם קובעים את תגובותיו ואת התייחסותו לעולם.

תלמיד לומד בישיבה. האם הוא "לקוח" שבא לקבל מהישיבה מוצרים שונים, רוחניים וגשמיים - אווירת לימוד, ערכים וכדומה, או שהוא "עובד", אשר בשותפות עם הישיבה בונה את האומה. נוכל לראות את ההבדל בין "עובד" ל"לקוח" במקרה שתלמיד נתקל בדבר שאיננו מרוצה ממנו. למשל, אווירת השבת בישיבה איננה מוצאת חן בעיניו. פתרונו של ה"לקוח" הוא - להימנע משהיה בישיבה בשבתות. את השבתות הוא יבלה בביתו. ה"עובד", לעומת זאת, ירגיש אחריות על אווירת השבת בישיבה, וינסה לשנותה ולשפרה. הוא ישוחח עם תלמידים ורבנים, יעלה הצעות ופתרונות, ולא יחשוב רק על עצמו.

ועוד, האם ביחס למדינה אנו עובדים או לקוחות? האם כשמתעוררת בעיה עם המדינה או עם הצבא, כפי שחווינו לאחרונה, אנו "מחליפים" את המדינה, או פועלים ככל יכולתנו לתקן את המפעל שאנו שותפים בו. האם אנו אומרים על עם ישראל "החליפים באומה אחרת", כפי שהציע אחד הנביאים ונענש על כך, או שאנו עובדים עם העם וכחלק ממנו ומנסים לתקן ולרומם ככל יכולתנו?

גם קיום המצוות מושפע מהענין. יש המסבירים את הצורך בשמירת שבת ככלי לגיבוש המשפחה, למנוחה ואגירת כוחות, להגברת התפוקה בעבודה במהלך השבוע ועוד ועוד. אלו הם סיבות של לקוחות. הניגש אל השבת בצורה כזו, יתקל בשאלות, כגון: אני מעדיף ללכת לים בשבת, זו המנוחה

מי אני?

■ מטרת הפעילות:

החניכים יראו את עצמם חלק מחברה גדולה יותר.

■ מבנה הפעילות:

1. הרחבת האני למובנים נוספים - המשפחה, החברה, העם, האנושות.
2. הכרה כי חברותיות טבועה בנפשו של האדם.

■ מהלך הפעילות:

1. הרחבת ה"אני" למובנים נוספים.

שמש אסוציאציות למילה "אני" - כל חניך אומר מה כלול לדעתו במילה "אני"? "כשהוא אומר "אני" למה הוא מתכוון? ניתוח כתבות (נספח 1) המתארות התייחסות של אנשים לגורמים חיצוניים להם, כאילו זה הם עצמם (מתלהבים שניצחנו באליפות, למרות שממש לא הזענו על המגרש / צער ביום השואה למרות שסבא שלך בכלל מדרום אמריקה ולא היה קרוב לאושוויץ / דואגים לשלום ישראלים שתקועים במזרח הרחוק, למרות שאנחנו לא מכירים אישית אף אחד מהם / גאים על זכיה בפרס נובל, למרות שאין לנו שום קשר לחוקר...)
פורסים את הכתבות בפני החניכים, ודנים איך בכל אחת מהן מתבטאת תחושת קשר עמוק למי שלכאורה לא קשור אלינו ישירות (מצ"ב שאלות הכוונה בסוף כל כתבה).
אפשרות נוספת: מחלקים את החניכים למספר קבוצות, כל קבוצה דנה בכתבה אחרת ועונה על השאלה – האם האירוע אכן קשור אלינו ולמה?

דין קצר - ממה נובעת תחושת הקשר הזו? האחריות? השותפות? השמחה? העצב?

האדם קשור לכל מיני מעגלים בחייו. הגדרת ה"אני" שלו מתרחבת בהתאם לרמה הרוחנית והערכית שלו. ניתן להשתמש במה שהחניכים אמרו כשחשבו על המילה "אני". האם הם כללו רק את גופם או יותר מכך?
מי שאוהד קבוצת ספורט מסוימת, ממש מרגיש שהוא חלק ממנה. הוא אומר "ניצחנו" "הפסדנו", הוא מרגיש שגם הקבוצה והשחקנים הם חלק מהאני שלו.
אנחנו מרגישים חלק מעם ישראל, לכן כל מה שקורה למישהו שהוא מהעם שלנו - מרגישים כאילו זה קרה לנו ממש. אנחנו עצובים ביום השואה וכואבים ביום הזכרון, ודואגים כשישאלו בצרה, ושמחים כשיהודי זוכה בפרס נובל - הוא חלק מהאני שלנו.
אם אנחנו מספיק רגישים אנחנו מרגישים שאנחנו גם חלק מהעולם, ואנחנו לא נשארים אידישים לקשיים של אחרים, גם אם הם במזרח הרחוק מאוד.

2. הכרה כי חברותיות טבועה בנפשו של האדם.

סבב בין החניכים - מה יקחו איתם לאי בודד?
ניתן לחלק רשימה של דברים ולבקש מהחניכים לסמן את חמשת הדברים שהיו לוקחים איתם, או לדרג יחד בקבוצות קטנות מה חמשת הדברים הכי חשובים לדעת כל חברי הקבוצה (נספח 2).
ביום חול - כותבים את הדברים שחזרו על עצמם והרבה חניכים אמרו שיקחו איתם, בשבת - כדאי להכין מראש כרטיסיות עם האפשרויות השונות ולשים אותן בהתאם למה שהחניכים אומרים.
וודאי שרוב החניכים יקחו איתם מזון ושתייה (במידה והם חושבים שלא יהיה באי הבודד). חברים / משפחה או יכולת תקשורת עם העולם מעבר לאי (פלאפון, מכשיר קשר, סירה וכו') - יהיו גם הם במקום גבוה. מדוע?
למה כמעט כולנו לקחנו איתנו חבר או פלאפון?
מזון ושתייה הכרחיים לקיומו של האדם, האם כך גם חבר טוב?
האם האדם יכול להסתדר אם יש לו מזון, הרבה ספרי קריאה מעניינים, משחקי מחשב וכו', ללא אף בן אדם נוסף איתו?
האדם הוא "יצור חברותי" הקב"ה ברא אותנו עם נטיה טבעית להיות שייכים למה שהוא מעבר לגופנו ולעצמנו. האדם מחפש להגדיל את "האני" שלו כמו שראינו בשלב הקודם. אנחנו לא יכולים להחליט שאנחנו מצטמצמים להיות רק "אני" עצמי וגופי ולא אכפת לנו משום דבר שמעבר לנו. התופעה שנחשפנו אליה בשלב הקודם, בה אנשים מרגישים שה"אני" שלהם כולל הרבה יותר מאשר את עצמם ממש, היא תופעה אנושית טבעית שהקב"ה נטע בנו ועלינו לפתח אותה לאפיקים חיוביים.

נקודה זו משמעותית ביותר, כיוון שהיא מהווה בסיס להבנה שאכפתיות ודאגה לאחר, אינן סותרות את "טבעו האגואיסטי" של האדם, את הדאגה לעצמו, את השמירה על עצמו. חלק מה"עצמו" של האדם הוא מעגלים רחבים יותר וכשהאדם קשור אליהם ונותן להם - הוא עצמו נעשה מאושר ושלם יותר.

בקבוצות בוגרות ניתן לספר על חוני המעגל ועל מסקנת הגמרא "או חברותא או מיתותא":
"יומא חד הוה אזל באורחא חזייה ליהווא גברא דהוה נטע חרובא אמר ליה האי עד כמה שנין טעין אמר ליה עד שבעין שנין אמר ליה פשיטא לך דחיית שבעין שנין אמר ליה האי [גברא] עלמא כחרובא אשכחתיה כי היכי דשתלי לי אבהתי שתלי נמו לבראי".

תרגום - יום אחד היה (חוני המעגל) הולך בדרך, ראה איש שהיה נוטע חרוב. שאל אותו: מתי העץ יניב פירות? ענה לו: לאחר שבעים שנה. אמר לו: וכי אתה בטוח שתחיה שבעים שנה? אמר לו אותו אדם: אני באתי לעולם ומצאתי חרוב נוטע מניב פירות. כמו שאבותי שתלו לי, כך אני שותל לצורך בני.

"יתיב קא כריך ריפתא אתא ליה שינתא ניס. אהדרא ליה משוניתא, איכסי מעינא, וניס שבעין שנין כי קם חזייה ליהווא גברא דהוה קא מלקט מינייהו אמר ליה את הוא דשתלתיא אמר ליה בר בריה אנא אמר ליה שמע מינה דניימי שבעין שנין חזא לחמריה דאתיילידא ליה רמכי רמכי אזל לביתיה אמר ליה בר בריה דחוני המעגל מי קיים אמרו ליה בריה ליתא בר בריה איתא אמר ליה אנא חוני המעגל לא הימנוהו אזל לבית המדרש שמעינהו לרבנן דקאמרי נהירן שמעתתין כבשני חוני המעגל דכי הוי עייל לבית מדרשא כל קושיא דהוה ליהוה לרבנן הוה מפרק ליהוה אמר ליהוה אנא ניהו לא הימנוהו ולא עבדי ליה יקרא כדמבעי ליה חלש דעתיה בעי רחמי ומית אמר רבא היינו דאמרי אינשי או חברותא או מיתותא".

תרגום: ישב ואכל סעודה. תוך כדי כך נרדם. עלתה סביבו שן של סלע ולא ראו אותו אנשים. כך ישן שבעים שנה. כשנתעורר ראה את אותו אדם שאוכל פירות מהחרוב.
שאל אותו: האם אתה הוא ששתלת את העץ?
אמר לו: אני נכדו של אותו אדם שנטע.
אמר לו: מכך אני למד שישנתי כבר שבעים שנה.
ראה את חמורו שנולדו לו וולדי וולדות. הלך לביתו ושאל: האם בנו של חוני קיים?
אמרו לו: בנו נפטר, בן בנו קיים.
אמר להם: אני בעצמי חוני.
לא האמינו לו.

הלך לבית המדרש, ושמע את חכמים שאומרים שהשמועות ברורות כמו בזמן שחוני היה קיים שכל שאלה שנשאלה לחכמים היה מברר להם.
אמר להם: אני חוני. לא האמינוהו ולא עשו לו כבוד כפי מה שראוי. חלשה דעתו. התפלל ומת.
אמר רבא זה מה שרגילים הבריות לומר או שיש לאדם חבר טוב או שהאדם בא לכלל מיתה (פירוש נוסף - או שיש לאדם חבר, או שהוא נחשב כמת).

(תענית דף כג)

דין:

למה חוני המעגל הצטער כל כך מזה שאף אחד לא מכיר אותו?
האם הוא רק דאג לכבוד כפי מה שהיה ראוי?
מדוע אנחנו כל כך זקוקים לחבר טוב עדי כדי כך שרבא אומר שללא חבר האדם מגיע למות או נחשב כמת?

להעמקה:

"והנה אם בהשקפה ראשונה רגשי אהבת עצמו ורגשי אהבת זולתו, הם כצרות זו לזו, אבל עלינו להשתדל להעמיק בזה למצוא הסגולה המאחדת אותם אחרי כי שניהם דורש ה' מאיתנו, וסגולה זו היא שיתברר ויתאמת אצל האדם איכותו של ה"אני" שלו, כי בזה יומדד מעלת כל האדם לפי מדרגתו, האיש הגס והשפל כל "אני" שלו מצומצם רק בחומר ובגופו, למעלה ממנו מי שמרגיש ש"אני" שלו הוא מורכב מגוף ונפש. ולמעלה מזה מי שמכניס לה"אני" שלו בני ביתו ומשפחתו, והאיש ההולך עפ"י דרכי התורה, ה"אני" שלו כולל את כל עם ישראל, שבאמת כל איש ישראל הוא רק כאבר מגוף האומה הישראלית. ועוד יש בזה מעלות של איש השלם ראוי להשריש בנפשו להרגיש שכל העולמות כולם הוא ה"אני" שלו. והוא בעצמו רק כאבר קטן בתוך הבריאה כולה. ואז גם רגש אהבת עצמו עוזר לו לאהוב את כל עם ישראל ואת כל הבריאה כולה. ולדעתי מרומז עניין זה במאמרו של הלל ע"ה שהיה אומר "אם אין אני לי מי לי, וכשאני לעצמי מה אני". היינו שראוי לכל אדם להתאמץ לדאוג תמיד בעד עצמו אבל אם זה יתאמץ להבין ש"אני לעצמי מה אני". שאם יצמצם את ה"אני" שלו בחוג צר כפי מראית עין, אז "אני" זה מה הוא, הבל הוא וכאין נחשב, אבל אם תהיה הרגשתו מאומתת, שכללות הבריאה הוא האדם הגדול והוא ג"כ כאבר קטן בגוף הגדול הזה, אז רם ונשא גם ערכו הוא, שבמכונה גדולה גם מסמר היותר קטן אם רק משמש כלום להמכונה, הוא דבר חשוב מאוד..."

הקדמה לספר "שערי יושר"
ר' שמעון שקופ

**חוק יום הזכרון לשואה ולגבורה, תשי"ט - 1959 (4)
כ"ז בניסן - יום הזכרון**

כ"ז בניסן הוא יום הזכרון לשואה ולגבורה, מוקדש, מדי שנה בשנה, להתייחדות עם זכר השואה שהמיטו הנאצים ועוזריהם על העם היהודי ועם זכר מעשי הגבורה ומעשי המרד בימים ההם...

1. דרכי קיום של יום הזכרון

ביום הזכרון תהא בכל רחבי המדינה דומיה של שתי דקות בהן תשבות כל עבודה ותיפסק כל תנועה בדרכים; יקויימו אזכרות, עצרות עם, וטכסי התייחדות במחנות הצבא ובמוסדות החינוך; הדגלים על הבנינים הציבוריים יורדו לחצי התורן; תכניות השידורים ברדיו יביעו את יחודו של היום, ובבתי השעשועים יעלו אך נושאים ההולמים את רוחו.

2. עינוגים ובתי קפה

ביום הזכרון לא יקויימו עינוגים ציבוריים ובערב יום הזכרון יהיו גם בתי הקפה סגורים.

**דוד בן - גוריון
ראש הממשלה**

**יצחק בן - צבי
נשיא המדינה**

משפט אייכמן

מתוך ויקיפדיה, האנציקלופדיה החופשית

אדולף אייכמן בתא זכוכית משורינת מחשש להתנקשויות במהלך המשפט

משפט אייכמן הוא המשפט שבו הועמד הפושע הנאצי אדולף אייכמן לדין על מעשיו בשואה ובסיומו נידון למוות.

אייכמן היה אחראי מטעם הנאצים על כל משלוחי הרכבות והאקציות מרחבי אירופה אל מחנות הריכוז וההשמדה. בהונגריה הוא ניהל במישרין את השילוח וכמעט חצי מליון איש נשלחו אל מותם.

המשפט

בשנת 1960 נלכד אייכמן בארגנטינה על ידי "המוסד" ונחטף לישראל. לאחר חטיפתו הוצא נגדו צו מעצר שהוארך מדי פעם עד לסיום שלבי החקירה שארכה כתשעה חודשים. חקירה זו נוהלה על ידי יחידה מיוחדת שהוקמה במשטרת ישראל, ונקראה "לשכה 06". בסיום החקירה הוגש נגדו כתב אישום

(סימונו ת.פ. 61/40) הכולל 15 סעיפים ובהם: פשעים כנגד העם היהודי, פשעים כנגד האנושות, פשעי מלחמה, וחברות בארגונים עוינים אס אס, אס דה ודומיהם, שהוכרוזו כארגונים עוינים במשפטי נירנברג. בנוסף כלל כתב האישום גם פשעים שביצע כנגד עמים אחרים כגון: גירושים המוניים של פולנים וסלובנים, רציחת עשרות אלפי צוענים ועוד.

משפטו של אייכמן נערך בבית המשפט המחוזי בירושלים, בפני השופטים משה לנדוי, ד"ר בנימין הלוי ויצחק רווח. בראש התביעה עמד היועץ המשפטי לממשלה, גדעון האוזנר. על הנאשם הגן ד"ר רוברט סרוציוס, שהגן גם על נאשמים אחדים במשפטי נירנברג. הדיון הראשון נערך ב-11 באפריל 1961. דוד בן גוריון התבטא בעיתונות ביום פתיחת המשפט, כי משפט זה יהיה משפט נירנברג של העם היהודי, שמאז השחרור נמנעה ממנו הזכות להביא את רוצחיו למשפט.

עם תחילת המשפט סקרה התביעה את פשעיו של אייכמן. התובע האוזנר נשא נאום פתיחה ובו טען בין היתר:

"...במקום בו אני עומד לפניכם, שופטי ישראל, ללמד קטגוריה על אדולף אייכמן - אינני עומד יחידי. עימדי ניצבים כאן, בשעה זו, שישה מיליון קטגורים. אך אין הם יכולים לקום על רגליהם לשלוח אצבע מרשיעה כלפי תא הזכוכית ולזעוק כלפי היושב שם - אני מאשים. מפני שעפרם נערם בין גבעות אושוויץ ושדות טרבלינקה, נשטף ביערות פולין וקבריהם פזורים על פני אירופה לאורכה ולרוחבה. דמם זועק, אך קולם לא יישמע. אהיה על כן אני להם לפה ואגיד בשמם את דבר האישום הנורא..."

נקודות למחשבה:

- למה כל מדינת ישראל מציינת את יום השואה?
- למה לא רק מי שניצל שיזכור? מה אנחנו קשורים?
- למה המוסד הישראלי השקיע כל כך הרבה לחפש, למצוא ולחטוף את אייכמן?
- למה התכוון האוזנר בנאומו שהוא מדבר בשם 6 מיליון קטגורים? איך אדם מסוים יכול להיות פה למישהו אחר?

אקסטזה אחזת באוהדי מכבי ת"א ברחבי הארץ לנוכח הניצחון

הז'יף הוא שלנו

אמש זכתה מכבי תל אביב קבוצת הכדורסל הלאומית של ישראל, בתואר "אלופת אירופה" לאחר שגברה על "פנתנייקוס" היוונית במשחק הסופרליג בפריז

יום לאחר חגיגות הניצחון של אוהדי מכבי תל אביב, שנפתחו באופן ספונטני מיד לאחר סיום משחק הגמר של הסופרליג בפאריז, תיערך הערב (ב', 19:30) בכיכר רבין בתל אביב מסיבת הניצחון הרשמית בה ישתתפו שחקני הקבוצה, שדר הרדיו (ואוהד מכבי תל אביב) דידי הררי, הכרוז הרשמי של הקבוצה רפי גינת וכן שר התקשורת ראובן ריבלין וראש עיריית תל אביב רון חולדאי, שאף יעניק לחברי הקבוצה את אות יקירי העיר. ראש הממשלה, אריאל שרון ונשיא המדינה, משה קצב, הביעו גם הם רצון להגיע למסיבה, אך ספק עם הדבר יתאפשר מסיבות בטחוניות. מהמטרה נמסר כי היא תיערך בכוחות מתוגברים לאבטחת האירוע. שריקת הסיום של גמר גביע אירופה, נתנה את האות לפתיחת חגיגות הזכייה של מכבי תל אביב. למגרש בברסי פרצו אלפי אוהדים, שהניפו את השחקנים והשהו לשעה ארוכה את טקס הענקת הגביע. נשיא המדינה, משה קצב וראש הממשלה, אריאל שרון, התקשרו למאמן, פני גרשון וברכו אותו על ההישג. במקביל ניסו יו"ר הקבוצה, שמעון מזרחי וגור שלף לעשות סדר בהמון המולה, כדי לאפשר את קיום הטקס. שחקני מכבי תל אביב ירדו לחדר ההלבשה, ועלו מחדש למגרש, כדי להסתדר מסביב לגביע, שהונח על הפרקט. הקפטן, נדב הנפלד, הניף את הגביע ופתח את החגיגות האמיתיות, שנמשכו ברחובות פריס עד לשעות הקטנות של הלילה.

המשחק שזכה לאחוזי צפייה גבוהים, הוצג גם על גבי מסכי ענק בהיכל הספורט ביד אליהו. אלפי אוהדים רעשניים עודדו את הקבוצה מהיציעים, למרות שזו שיחקה אלפי קילומטרים ממגרשה הביתי. מיד אחרי הזכייה בגביע, החלה נהירה מאסיבית של אוהדים לכיכר רבין בתל אביב. התקהלות ספונטנית הפכה לאירוע המוני, שכלל הנפות דגלים וריקודים עד לשעות הקטנות של הלילה. שיירות של מכוניות, עשרות בקבוקי שמפנייה וסדר שבקושי נשמר על כנו, השאירו את תל אביב ערה כמעט עד אור בוקר. כ-100 אלף איש חגגו אמש בכיכר רבין בת"א את זכייתה של מכבי תל-אביב בגביע אירופה בכדורסל. אמש גברה מכבי במשחק הגמר על פנתנייקוס אתונה מיוון בתוצאה, 67:81 וכך, בפעם השלישית בתולדותיה ו-20 שנים בדיוק לאחר הפעם הקודמת, מכבי ת"א היא אלופת אירופה בכדורסל. השחקנים המצטיינים במכבי היו נייט האפמן ואריאל מקדונלד שקלעו 21 נקודות כל אחד. אנטוני פארקר קלע 13 נקודות.

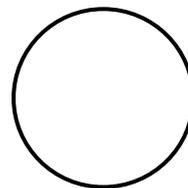
בשורות המפסידה פנתנייקוס אתונה הצטיין דין בודירוגה שקלע 27 נקודות.

במהלך כל המשחק, מלבד הרבע השלישי, הובילה מכבי.

מרגע שהסתיים המשחק החלו עשרות אלפים חוגגים לגדוש את כיכר רבין בתל אביב ולחגוג את הניצחון. האלפים שרו, רקדו ונופפו בדגלים וצעיפים של מכבי וישראל.

נקודות למחשבה:

- מה קשורים 100,000 איש החוגגים בכיכר ל-10 שחקנים שניצחו?
- למה ראש עיריית תל אביב נותן להם אות יקירי העיר?
- איך ראש הממשלה והנשיא קשורים לניצחון בכדורסל?

מתייחדים עם חללי צה"ל - גם בשחקים
הנוסעים בטיסת סאן-דור מפראג לישראל ביקשו לעמוד לזכר הנופלים.

עמי אטינגר
2/5/6002 7:05

230 נוסעי סאן-דור שחזרו מפראג לישראל, רובם אוהדי מכבי תל-אביב, התעקשו לציין אתמול את יום הזכרון. בשעה שמונה בערב קמו כל הנוסעים ממושביהם, ועמדו שתי דקות לזכר הנופלים. לאחר מכן הם גם שרו את 'התקווה'.

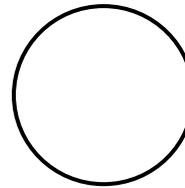
המחזה המרגש אירע לאחר שהנוסעים ביקשו מהקברניט לאזכר ברמקולים את יום הזכרון לחללי צה"ל. "לקראת השעה שמונה בערב, לפי שעון ישראל, מועד כניסת יום הזכרון, ביקשנו ממנהל הטיסה להכריז ברמקולים על השעה, כדי שנוכל לעמוד לזכר הנופלים", סיפר אחד הנוסעים שהיה בטיסה. בקשתם של הנוסעים נדחתה על ידי הקברניט בטענה שהרמקולים נועדו להודעות חירום בלבד, אלא שעד מהרה הם הופתעו לגלות עובדות אחרות. "מנהל הטיסה שאל את הקברניט ואמר לנו שברמקולים מודיעים רק הודעות חירום. אלא שכעבור כמה דקות הכריזו ברמקול על פתיחת עגלת הדיוטי פרי, נדהמנו". הטקס המאולתר הפך לשיחת הטיסה

הנוסעים החליטו לעשות מעשה. "התחלנו לדבר זה עם זה, וקיבלנו החלטה להיכנס ליום הזכרון כראוי", הוסיף הנוסע. ואכן, בשעה שמונה בערב בדיוק קמו כל 230 הנוסעים על רגליהם, ועמדו שתי דקות דומייה לזכר הנופלים. אחר כך הם גם שרו את 'התקווה'.

"זה היה מרגש מאוד. כמעט כולם מחו דמעה, והיו גם כאלה שבכו ממש", תאר הנוסע בהתרגשות. "הנוסעים הנרגשים לא חדלו לדבר על האירוע עד הנחיתה בנמל התעופה בן-גוריון בשעה תשע וחצי בערב".

נקודות למחשבה:

- למה התעקשו הנוסעים בטיסה לעמוד לזכר הנופלים?
- האם בטוח שהיה שם מישהו ממשפחה שכולה?
- מה מסמלת העמידה בצפירת הזכרון עבור מי שברוך ה' אינו ממשפחה שכולה?

מחשיכים לתרום לנפגעי האסון במזרח

אם רק נפתח את הלב, לא נישאר לחלוטין חסרי אונים אל מול איתני הטבע: ynet, "דיעות אחרונות", היומון ברוסית "וסטי" ו"כוח לתת" יזמו, המועצה הלאומית להתנדבות והקרן ההומניטרית של הקיבוצים הצטרפו וסחפו עימם ארגונים אחרים - וגם היום יכולים גולשי ynet מכל הארץ לתרום פריטים חיוניים למען ניצולי האסון בדרום מזרח אסיה. עשרות מתנדבים בתחנות האיסוף ממתינים לגולשים שירימו את הכפפה, ויביאו ציוד חיוני ופריטי מזון יבש.

ynet פורסם: 50:16, 04.12.31

לפעמים צריך לא פחות מכוח עליון כדי להחזיר את הפרופורציות למין האנושי. לאיתני הטבע אין טריטוריות, וכשהם פועלים במלוא עוצמתם - הם מוחקים באחת את כל הגבולות, הבדלי הגזע, הדת והפוליטיקה על פני כדור הארץ. השבוע האחרון של שנת 2004 לימד את האנושות לקח שלא יישכח במהרה: כשהטבע זועם, כולנו אחים לצרה, כולנו בסך הכל בני אדם.

החרדה לשלום בני המשפחה מישראל, ותמונות האימה, המשודרות ללא הרף בערוצי המדיה השונים בימים אלה, עשו את שלהן: בימים האחרונים קיבלה מערכת ynet פניות רבות של גולשים, שביקשו להושיט יד, לסייע לנפגעי הרעש, אולם לא מצאו דרך לתרגם את רצונם הטוב לכדי מעשים.

מערכת ynet החליטה להרים את הכפפה, וליזום מהלך רחב, כמחווה אנושית בשם הציבור בישראל, למען נפגעי אסון הטבע בדרום-מזרח אסיה: מבצע התרמה גדול של ציוד ופריטים נדרשים ממאות אלפי הגולשים של ynet, וריכוזם בתחנות איסוף בכל רחבי הארץ, לקראת שיגורם למדינות דרום-מזרח אסיה. שם, ישמשו הציוד ודברי המזון היבש את מיליוני הפליטים, שגל ענק לקח מהם את יקיריהם, השמיד בבת אחת את רכושם ואת ההיסטוריה הפרטית שלהם, ומאיים להרעיב אותם למוות.

הישראלים פתחו את הלב: 180 טון ציוד ומזון יוצאים לדרך

ליוזמת ynet חברו גם "דיעות אחרונות", היומון ברוסית "וסטי", וכן המועצה הלאומית להתנדבות והקרן ההומניטרית של הקיבוצים, אותם רתם לפרויקט איש התקשורת דודי זילברשלג, יו"ר כוח לתת. ארגונו של זילברשלג מפעיל זה שנים מרכזי איסוף של ציוד ומזון למען נזקקים בכל רחבי הארץ. לרשות הארגון עומד צי של משאיות, המובילות ציוד ותרומות אל מרכזי האיסוף - וגם אל בתי הנזקקים. פעילותו מתפרשת על פני תחומים רבים.

מצטרפים ליוזמה

הפריטים שייאספו ישוגרו בתחילת השבוע הבא בטיסה ממלכתית מיוחדת לאחת מהמדינות שנפגעו באסון. במשלוח זה ייצאו כל הפריטים שתרמו גולשי ynet, ואשר המתנדבים בנקודות האיסוף יספיקו לארוז עד מועד הטיסה.

ליוזמה נענתה בהתלהבות גם חברת השילוח הימי טירן שיפינג, שהקצתה למשלוח הציוד מקום מיוחד על אחת מאוניותיה, שיוצאת ביום שישי (7 בינואר 2005) לקולומבו, בירת סרי לנקה. האוניה תועמס ציוד ופריטים חיוניים (ראו רשימה), וכן דברי מזון, שיועברו מייד, באמצעות הצלב האדום הבינלאומי, לניצולים במחנות הפליטים בסרי לנקה. גודל המשלוח ייקבע אך ורק בהתאם לרצון הטוב של גולשי ynet, והיקף המבצע מותנה בשאלה עד כמה יפתחו הגולשים את לבם ליוזמה.

במקביל, יתוגברו בימים אלה כל תחנות האיסוף של "כוח לתת" בכל רחבי הארץ, ויפעלו שעות נוספות, שם יקלטו את התרומות, ימיינו ויארזו אותן לקראת הטענתן למטוס ולאוויה ושיגורן למוקדי המצוקה.

נקודות למחשבה:

- למה חברת אל על משקיעה ומוציאה מטוס כדי לחלץ ישראלים שאין להם כסף לטיסה?
- מה גורם לכולנו להצטער לשמע ישראלים תקועים ולעודד משלחות חילוץ?
- מה הוביל את החברה הישראלית לדאוג לתרומות לנפגעים מהצונאמי? אנחנו לא מכירים אף תילאנדי משם...

נובל בכלכלה לחוקר ישראלי

מאת תמרה טראובמן ויוסי מלמן

"הפרופ' אומן זכה בפרס בעבור תרומתו לשיפור הבנת עימותים ושיתופי פעולה באמצעות תורת המשחקים", נכתב בנימוקי הוועדה; יחלוק את הפרס עם חוקר מארה"ב הפרופ' ישראל (רוברט) אומן מ"המרכז לחקר הרציונליות" באוניברסיטה העברית בירושלים הוא זוכה פרס נובל לכלכלה לשנת 2005. אומן זכה בתואר יחד עם הפרופ' תומאס שלינג מאוניברסיטת מרילנד בארה"ב, והשניים יחלקו ביניהם את הפרס הכספי - 3.1 מיליון דולרים. ועדת הנובל כתבה בנימוקה, כי אומן זכה בפרס בעיקר בעבור תרומתו "לשיפור הבנת עימותים ושיתופי פעולה באמצעות תורת המשחקים" (עוד על הזכייה ב - The Marker).

אומן הוא הישראלי השמיני שזוכה בתואר היוקרתי, והרביעי בארבע השנים האחרונות: ב-2002 זכה בפרס נובל בכלכלה הפרופ' דניאל כהנמן, ובשנה שעברה זכו בפרס נובל בכימיה הפרופ' אברהם הרשקו והפרופ' אהרן צ'חנובר. לאחר ההכרזה קיים אומן מסיבת עיתונאים באוניברסיטה העברית בירושלים. "זה באמת רגע מאוד מרגש", אמר, "לא היה לי הרבה זמן לחשוב ולהכין את דבריי, כי מאז שהודיעו לי על הזכייה - הטלפון לא הפסיק לצלצל". אומן ביקש לשמור על צניעות. "הפרס הזה הוא במפורש לא רק בשבילי, אלא בשביל ישראל. היום מותר להגיד שהפכנו למעצמה בתחום תורת המשחקים", אמר לעיני עשרות התלמידים והעמיתים שלו לאורך השנים. "אני לא מבין הרבה בכלכלה", הפתיע הזוכה כשביקש לנתח את מדיניותו הכלכלית של שר האוצר לשעבר, ח"כ בנימין נתניהו, "יש לי חברים שכן מבינים, והם נותנים דווקא ציון טוב לנתניהו".

ראש הממשלה, אריאל שרון, התקשר אתמול לאומן ובירך אותו לרגל זכייתו בפרס. שרון אמר לאומן כי התרגש מאוד לשמוע על זכייתו וכי הדבר העניק גאווה גדולה למדינת ישראל ולאזרחיה.

ראש הממשלה אמר כי שמח לגלות שאומן מצא קווים משותפים בין עקרונותיה של תורת המשחקים לבין פתרונות ממסורת ישראל. אומן הודה לשרון על דבריו וסיפר לו על פגישתם הראשונה, לפני כ-20 שנה, כאשר שרון כיהן כשר המסחר והתעשייה. ראש הממשלה הזמין את אומן ללשכתו והשניים סיכמו כי ייפגשו לאחר החגים. אומן נולד ב-1930 בפרנקפורט, גרמניה. כשהיה בן שמונה, היגר יחד עם הוריו לארה"ב ובנעוריו למד בישיבה. ב-1956, אחרי שהשלים דוקטורט במתמטיקה במכון הטכנולוגי של מסצ'וסטס (MIT), עלה לישראל. "ביקשתי עבודה באוניברסיטה העברית ומאז אני פה", אמר אתמול. לאומן חמישה ילדים, 18 נכדים ושני נינים. למסיבת העיתונאים אתמול הוא הגיע עם נכדתו על ידיו. אחת מבנותיו אמרה כי "השמחה גדולה, אבל תמיד ידענו שאבא יזכה בנובל". אף שאינו איש פוליטי, ומרבית חייו מוקדשים למחקריו, מעידים מכריו של אומן כי הוא מזדהה עם הימין בנושאים מדיניים, בכל הקשור לסוגיית השטחים. אומן הוא דתי חובש כיפה סרוגה וחבר ותיק ב"חוג הפרופסורים לחוסן מדיני וכלכלי" - ארגון הידוע בעמדותיו הנציות. לפני יותר משנה הופיע אומן ביום עיון ב"מרכז ללימודי ביטחון" באוניברסיטת חיפה, שעסק בנושא פירוז המזרח התיכון מנשק גרעיני, וניתח את הסוגיה באמצעות תורת המשחקים. לדעתו, פירוק ישראל מנשק גרעיני - כפי שהציעו כמה ממשותפי הדיון - אינו פתרון רצוי במצב אי הוודאות המתקיים כיום במזרח התיכון.

נשיא האוניברסיטה, הפרופ' מנחם מגידור, בירך אותו בפתח מסיבת העיתונאים. "זה כמובן אירוע משמח מאין כמוהו", אמר הנשיא מגידור, "אירוע משמח עבורי אישית, כמי שהיה תלמידו בכמה קורסים וחברו למחלקה למתמטיקה, וכבוד לאוניברסיטה העברית ולישראל". "אני גאה ונרגשת בחבר לפקולטה", אמרה שורק, "זו ההכרה הגבוהה ביותר על תרומה לחיי אנוש ולרווחה".

נקודות למחשבה:

- למה הכותרת של הכתבה על פרס הנובל היא "נובל בכלכלה לחוקר ישראלי" מה זה משנה שהוא ישראלי?
- מה זאת אומרת שהפרס הוא בשביל ישראל? איך אנחנו נהנים מזה שהוא הרוויח?
- מדוע אנחנו מרגישים שמחה וגאווה על זכייתו של אומן? גם כעמ" וגם כחברה ציונית דתית בפרט...

הירתמות כללית לתפילות והדלקת נרות להצלת נחשון וקסמן הי"ד.

נחשון וקסמן, בוגר עזרא רמות נחטף ע"י מחבלים והוחזק בביר נבאלה. בערב שבת קודש פרשת לך לך התשנ"ד נערך מבצע צבאי לשחרורו. המבצע נכשל, נחשון וניר פורז (מפקד הכח) נהרגו. מתוך דברי הרב מוטי אלון:

עברו כאחת עשרה שנים, פחות כמה חודשים, מאז נפילתם בידי בני בליעל של נחשון וקסמן וניר פורז הי"ד. לאלו שבינינו שהיו צעירים, נספר קצרות כי החייל נחשון וקסמן, שהיה בדרכו לביתו שבשכונת רמות שבירושלים, נחטף והוחזק ע"י בני עוולה, כקילומטר וחצי משם, בביר נבאלה. סוף הסיפור היה בפעולה נועזת של צה"ל, שכשלה וגבתה את חייהם של נחשון ושל מפקד הצוות שבסיירת מטכ"ל שבא לשחררו, ניר פורז, הי"ד. אך קודם לפעולה, שכאמור הייתה בליל שבת, קדם שבוע עמוס ביותר, שבוע שבשיאו נערכה תפילה בכותל, שאני זכיתי והייתי בה שליח הציבור.

ההתעניינות בתפילה הזאת היה עצום, בכל העולם היו קהילות, שהתקשרו למשרד הישיבה שבחורב, ובקשו לדעת, אלו פרקים יאמרו בתפילה ומהו זמן התפילה המדויק. אפילו גויים בקשו לדעת את זמני התפילות. אני אינני זוכר את הכותל הומה אדם בסדר גודל שכזה אלא רק ביום שבועות הראשון שלאחר שחרור ירושלים בשנת תשכ"ז. זו למעשה הפעם השנייה שהכותל נגלה לעיני, עם מסה שכזו של אנשים, אך גם מסה זו לא היה סתם מסה אלא ריבוי הומוגני של האוכלוסיות השונות שבמדינה. לשון אחרת, בתפילה זו שנערכה למען נחשון, היו כלל ישראל כפשוטו, דתיים חרדים וחילונים, ההתרגשות הייתה עצומה. היו כאלה שבאו ובקשו כיפות אך לא נשארו כלל כיפות, מרוב אנשים, שאינם דתיים, שנכחו במקום.

ביום שישי מבקשת אסתר וקסמן, מכל עם ישראל להדליק נר נוסף למען בנה. לקריאה זו הענות עצומה. גם שאינם דתיים מדליקים נרות.

כל האווירה לקראת ליל שבת היא אוירה שמצפים לבואו של נחשון, צלחת ריקה מושארת על השולחן, בציפייה שהנה בכל רגע נחשון עומד להיכנס.

בליל שבת קודש, אני עושה את דרכי מישיבת חורב לביתם של יהודה ואסתר וקסמן. הירושלמים וודאי מכירים את העלייה הגדולה לשכונת רמות שמכיוון הישיבה. והנה אני עולה, ובדרך נעצר גיפ צבאי. יורד ממנו חייל, כשעל פניו חקוק הכל. שאלתי היחידה הייתה 'מי עוד נהרג?'. והוא אומר בבלבול כי הוא שמע כי משהו מסיירת מטכ"ל נפל גם הוא.

שאלתי אותו האם המשפחה יודעת, והוא עונה בחיוב ומוסיף כי הרמטכ"ל עצמו (אהוד ברק) בא ובישר לה את הבשורה המרה. במחשבתי עבר הרהור כי באמת כל הפעולה התרחשה "בחצר האחורית" של ביתו של נחשון. החייל מבקש ממני להצטרף עמו, אך אני אמרתי שאעלה ברגל, לא צריכים אותי עכשיו. אני מגיע אחרי שעה ארוכה לביתו של נחשון. אביו של נחשון, יהודה, פותח לי את הדלת, הוא היה על סף שינה אחרי השבוע הכ"כ ארוך והכ"כ קשה אך הוא חיכה לי.

והנה אני נכנס ואנו מתחילים לדבר, כשאנו מסיימים אנו יוצאים החוצה, הוא מספר לי על מה שקרה ועל כך שהרמטכ"ל סיפר לו כי ניר מפקד הצוות שנהרג בנסותו לחלץ את נחשון, למעשה שכל את אביו בהיותו תינוק, כשזה נפל בקרב על סואץ, ניר היה בן יחיד שגדל ללא אבא, בן לאלמנה, שאבדה את בעלה בקרב הגנה על עם ישראל, ועכשיו גם את בנה יחידה.

וכאן, יהודה, אביו של נחשון מבקש ממני שתי בקשות. הוא אומר מחר במוצ"ש תהיה ההלוויה ויהיו בה כל עם ישראל, אני מבקש שתספוד לו, ושבהספד תאמר משהו שנחשון שיהיה שם ירצה לשמוע. והוא אומר כך, "הרי אתה יודע מה נחשון ירצה לשמוע הוא בטח יבוא אליך בהלוויה ויאמר לך 'נו הרב תענה לי! עזרו? עזרו כל התפילות?', 'אז אני מבקש', אומר אביו של נחשון, 'שתענה לו'."

אמרתי לו כי אינני יודע מה להשיב. ואז אמר לי יהודה, "אני אומר לך מה תאמר לו, שאמרתי לו הרבה פעמים, כשהיה ילד קטן כי ההבדל בין ילד קטן לילד גדול הוא אינו בכך שיליד קטן יש בקשות ויליד גדול אין בקשות. אדרבא לילד קטן יש בקשות קטנות ויליד גדול יש בקשות גדולות.

ההבדל הוא בכך שילד קטן מוכן לקבל רק תשובה של "כן" כתשובה אפשרית. לדידו התשובה של "לא" אינה קיימת. אך ילד שהתבגר מבין שאבא יכול לענות שתי תשובות האחת "כן" והאחרת "לא". או לשון אחרת גם "לא" זו תשובה."

וכאן אומר לי יהודה, "תאמר לו הרב, שהתפללנו ובקשנו והתשובה שקיבלנו הייתה "לא". הייתי המום לנוכח דברים אלו, אמרתי "שבת שלום" ובקשתי לעזוב, אך אז יהודה, תפס אותי ואמר לי יש עוד עניין.

הוא אמר לי פחות או יותר כך "מחר, במוצ"ש תהיה ההלוויה של נחשון ויהיו שם כולם. למחרת בכפר שאול תהיה

ההלוויה של ניר וגם שם יהיו כולם." ואז הוא אומר לי "אחרי ההלוויות יהיה יום א' בערב ואז הפסטיבל הזה ייגמר." "תגיד לי, הוסיף יהודה, "מה אתה הולך לעשות בכדי להמשיך את זה?" והוא ממשיך ומוסיף, "אתה רואה לאן נחשון הרים את העם הזה השבוע, לאן אתה הולך ומה אתה הולך לעשות בכדי להמשיך את זה?"

אלו היו ההתרחשויות בליל שבת קודש של "זילכו שניהם יחדיו" בחודש חשוון בשנת תשנ"ה. השתתפתי בשתי ההלוויות, בשתיהן היו כלל ישראל, כפשוטו. קודם ההלוויה של נחשון במוצ"ש ולאחריה ביום א' בשעות הצהריים בכפר שאול, בהלוויה הצבאית של ניר פורז. הרקע השונה שבין שני אלו היה עצום, נחשון היה תלמידי בישיבה בחורב, ניר היה ראש תא של מרצ ברמת השרון ובכ"ז הייתה תחושה עצומה של "יחד".

למחרת היום הגעתי להלוויתו של ניר פורז הי"ד. מהצד השני של הקבר עומדת לה אישה קטנה, שהיא אמו של ניר פורז, ולידה קצין בדרגת אלוף משנה, ככל הנראה ידיד קרוב של המשפחה, כנראה עוד של אביו של ניר. אמו של ניר מבקשת ממני שאספוד לו, ואני מבקש להיות אחרון המספידים. והנה עומדים המספידים ואומרים דברים מרגשים ביותר.

ואז בסמוך מאוד להספד שלי, מתקרב אליי אותו קצין ומבקש בשם אמו של ניר בלשון זאת: "כבוד הרב", הוא אומר, "מתי (אמו של ניר), מבקשת שההספד יהיה ללא תורה ללא תפילה וללא פוליטיקה". דבריו של אותו אל"מ מסתיימים ממש כשהספדן, שדיבר ברקע מסיים את דבריו, מטבע הדברים עוד לא הספקתי לעכל את מה שאמר לי אותו אל"מ, ומגיע תורי להספיד.

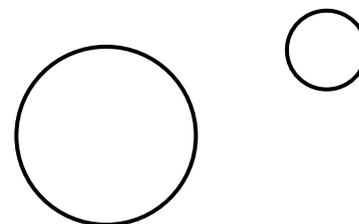
עמדתי והספדתי כשלנגד עיני עמד נחשון, ואז הבנתי שמה שהספדתי אתמול, כשהייתי בהלוויתו של נחשון, היה כאשר דמותו של ניר עמדה לנוכח עיני.

ואז בסיום ההספד אומרת לי מתי, אמו של ניר, "מדוע אתה אומר שלא הכרת את ניר? הכרת אותו טוב מאוד!" ההלוויה הסתיימה. ואני הולך ליד העצים, ופורק את כל מה שעבר עליי באותו שבוע כ"כ קשה. הדבר שתפס אותי יותר מכל, היא תחושת הפער בין איך שחשתי בזמן ההלוויה לבין איך שחשתי עכשיו, כמה רגעים לאחריה. עכשיו הבנתי את דבריו של יהודה וקסמן. אני מעולם לא חשתי את תחושת ה"יחד" כמו שחשתי אז. נחשון היה לי ניר וניר היה לי נחשון. אני הייתי הנציג של משפחתו של נחשון באותה הלוויה. אמו של ניר מבקשת ממני את ההספד, אך היא שולחת שליח קודם שאומר "בלי פוליטיקה" או לשון אחרת, היא כאומרת לי, יש בך משהו שמפחיד אותי. שהרי איזו פוליטיקה אפשר לדבר במעמד שכזה. אך פחד זה התמוסס והיה ל"ביחד" גדול מאוד.

הרב מדרכי אלון. שיעור לפרשת שופטים ר"ח אלול התשס"ה

נקודות למחשבה:

- מה גרם לכ"כ הרבה אנשים להירתם לתפילות ולהדלקת הנרות לשחרורו של נחשון?
- מדוע כל המדינה הרגישה מתח ודאגה לגורלו של נחשון וקסמן?
- מהו ה"ביחד" עליו מדבר הרב מדרכי אלון? מה הקשר בין נחשון לניר פורז?

אלו 5 דברים תיקח/י איתך לאי בודד?

- בגדים
- גפרורים
- זפים
- חבל
- חבר/ה טוב/ה
- יריעות בד
- סירה
- סכין
- המשפחה
- ספרי קריאה
- סוללות
- עטים
- פלאפון / מכשיר קשר
- קופסאות שימורים
- שתיה
- תנ"ך
- אחר...

זה הכי אחי!

☒ **מטרת הפעילות:**

החניכים יתחברו לסביבתם מתוך העומק היהודי.

☒ **מבנה הפעילות:**

1. חשיפה למקורות העוסקים ביחסי האדם וסביבתו.
2. חלוקת המקורות לפי מעגלי האני.
3. הבהרת החשיבות שמייחסת היהדות לאחריות על מעגלים רחבים יותר מהאדם.

☒ **מהלך הפעילות:**

1. חשיפה למקורות העוסקים ביחסי האדם וסביבתו.

תחרות בין קבוצות - כל קבוצה מקבלת תנ"כים, חידות על פרקים מהתנ"ך (נספח 1), ודף מעגלים (נספח 2). תוך חמש דקות, על כל קבוצה למצוא לפחות ארבעה פסוקים שכל אחד מהם מתייחס לקשר שלנו למעגל אחר. ככל שימצאו יותר פסוקים, יהיה להם יותר קל בשלב הבא.

חלוקת הפסוקים (החלוקה כאן היא מאוד כללית, ואינה מעמיקה לפי הפירושים השונים לכל פסוק. הרעיון הוא להראות כי היהדות מתייחסת לקשר שלנו למעגלים רחבים מאוד, ומצפה מאיתנו לרגישות ואכפתיות מכל הבריאה כולה):

מעגל קרוב

"לא תראה את שור אחיך או שיו נידחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחריך" (דברים כב' א)
"לא תראה את חמור אחיך או שורו נופלים בדרך והתעלמת מהם הקם תקים עמו" (דברים כב' ד)
"זכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו" (ויקרא כה' לה)
"זכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך לא תעבוד בו עבודת עבד... לא תרדה בו בפרך" (ויקרא כה' לט)

עם ישראל בכללו

"אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיה לו כנושה" (שמות כב' כד)
"כי תפגע שור אויבך או חמורו תועה השב תשיבנו לו" (שמות כג' ג)
"ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך לקצור ולקט קצירך לא תלקט, וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט, לעני ולגר תעזוב אותם" (ויקרא יט' ט)
"כי יהיה בך אביון מאחד אחיך... לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחריך האביון, כי פתוח תפתח את ירך לו והעבט תעביטנו די מחסורו אשר יחסר לו" (דברים טו' ז)
"ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט' יח)
"כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו וחדלת מעזוב לו עזוב תעזוב עימו" (שמות כג' ה)
"לא תעמוד על דם רעך" (ויקרא יט' טז)

בני האדם כולם

"זכי יגור איתך גר בארצכם לא תונו אותו, כאזרח מכם יהיה הגר הגר אתכם ואהבת לו כמוך" (ויקרא יט' לג)
"לפני עיוור לא תיתן מכשול" (ויקרא יט' טו)
"לא תקלל חרש" (ויקרא יט' טו)

העולם (חי, צומח, דומם)

"כי תצור על עיר ימים רבים להילחם עליה לתופשה, לא תשחית את עצה... כי האדם עץ השדה לבוא מפניך במצור" (דברים כ' יט)
"כי יקרא קן ציפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ, אפרוחים או ביצים והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים, לא תיקח האם על הבנים. שלח תשלח את האם ואת הבנים תיקח לך" (דברים כב' ו)

2. חלוקת המקורות לפי מעגלי האני

תולים לוח מטרה שנראה כמו המעגלים (מנספח 2). כל קבוצה בתורה שולחת נציג שזורק חץ ללוח. לפי המעגל בו נתקע החץ - על הקבוצה לומר מקור שקשור למעגל זה. אם הם ידעו - קיבלו סוכריה. אם אין להם מקור, הם נותנים סוכריה לקבוצה אחרת שהצליחה למצוא מקור למעגל הזה.

זו ההזדמנות להסביר את המקורות ולהרחיב על מעגלי האני השונים (המקור מדברי ר' שמעון שקופ מופיעים בפעילות 1).

3. הבהרת החשיבות שמייחסת היהדות לאחריות על מעגלים רחבים יותר מהאדם.

הקראת הפסוקים מהשלב הראשון בשלמותם (לא כפי שהם מופיעים כאן, אלא מהמקור עצמו). ניתן להקריא בעצמך וניתן לתת לחניכים לקרוא את הפסוקים שהם מצאו.

- מה בולט בכל הפסוקים?
- כמעט בכלם הסיימת היא "אני ה". מדוע?
- למה מדגישה התורה "אני ה" דווקא במצוות אלו?
- בפסוקים רבים מופיע "אחייך" - האם מדובר רק על האחים הביולוגים שלנו?
- כשאנחנו קוראים היום למישהו "אחי", זה כינוי חיבה. מה המשמעות של אח?

אפשרות מתודית, במידה וצריך הפעלה יותר קלילה:

שני חניכים מתנדבים מנהלים ביניהם דו שיח לפי נתונים שמוגדרים מראש. תוך כדי שיחה הם מרימים כרטיסיות עם מילים שעליהם לשלב בשיח (שולחן, פרח, מישימש, מרבה רגליים וכו') כשהמילה "אחי" מופיעה בחלק גדול מהכרטיסיות, בהטיות שונות (אחי, אח שלי, אחותי). נתוני השיחה משקפים את מעגלי ההתייחסות שלנו (הרחבת האני...).

דוגמאות לנתונים:

- שני חברים מדברים על המבחן הארצי בתורה.
- אח ואחות מתלבטים איזו מתנה לקנות לאמא ליומולדת.
- ילד מדבר עם חיית המחמד שלו.
- כתב ספורט ישראלי, מדבר עם כתב ספורט מאנגליה על הפיינל פור.

דיון:

מתי המילה אחי התאימה ביותר ומתי פחות?
מתי אנחנו מתכוונים לאח ממש?

מה המשמעות של המילה "אח" כשאנחנו אומרים אותה ל"סתם" אנשים?

הקב"ה מדגיש לנו שכולנו יצירי כפיו, במובן הזה כולנו אחים. אח זהו קשר שאינו מותנה בשום דבר, אי אפשר להפסיק להיות אח של אחי. נולדנו לאותה משפחה ואנחנו אחים לעולם.

התורה מצפה מאיתנו שנתייחס לכל הבריא, על כל מעגליה, כאילו אנחנו אחים. שנהיה קשורים ואכפתיים ללא התניה. וודאי שיש סדר, "עניי עירך קודמים". אי אפשר להיות רגיש ודואג לכל העולם ולדלג על המשפחה הקרובה, החברים, העם. ראינו שישנו ציווי על השבת אבידה ל"אחייך" ובנוסף ל"אוייבך", גם הציווי על עזרה בהעמסת בעלי חיים חוזר ל"אחייך" ו"לשונאך". אנחנו צריכים לשאוף לפתח אכפתיות ורגישות כלפי כל העולם. לאט ובהדרגה. להתחיל בקרובים אלינו כפי שראוי. להתרחב מה"אני" המצומצם ל"אני" שכולל גם את האח הקרוב וגם את האח הרחוק יותר.

"למדני לחפש את האיכויות שבאחרים
ולהכיר בערכם.

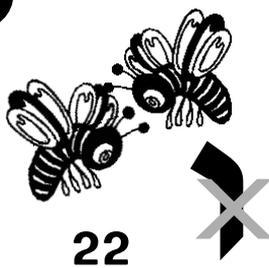
למדני לטפח אהבה לכל בניך -
שהרי בכולם, בכל אחד מהם קיים טוב.
חבר את הטוב שבי לטוב שבאחר,
אשר העולם כולו יתהווה מחדש,
על ידי כוחה הסוחף של האהבה..."

□ (נספח 1

לפניכם חידות המכוונות אתכם לפרקים מספרי התנ"ך. בפרקים אלו מופיעים פסוקים המתייחסים לקשר שלנו למעגלים שונים הסובבים אותנו. מצאו פסוקים מתאימים בכל פרק, וחלקו אותם בין המעגלים השונים בדף המצורף.

1

22

2

25³

3

דני יהודה התי' משנה

+

מספר האותיות
בשפה העברית

4

___ חם ויפת

+

ות

נג

5

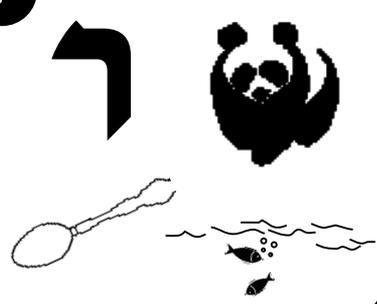
טי ארקיו

6

האיש אשרה

בארזון ההגאיה

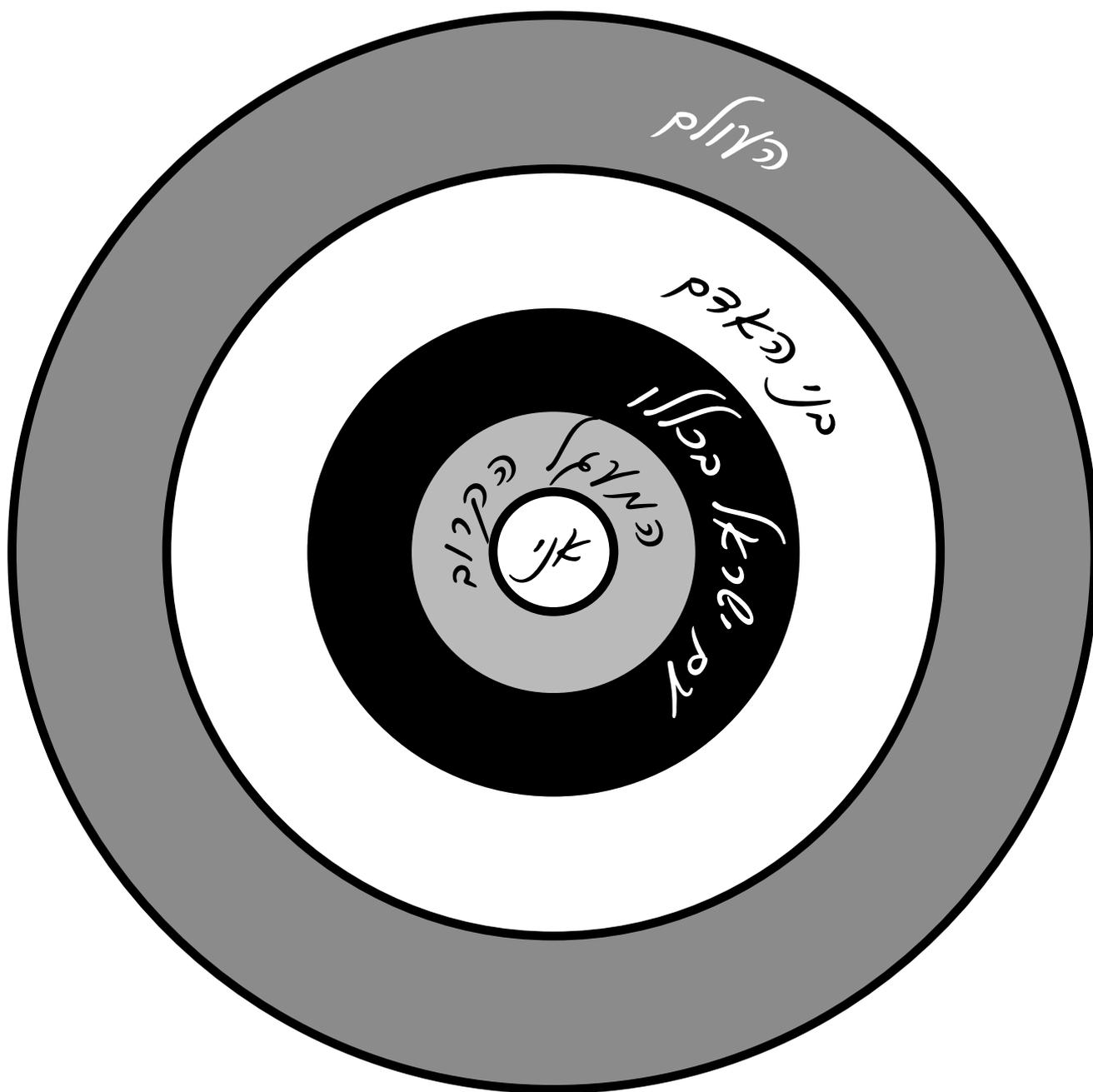
7

תשובות (למדריך):

1. דברים כב'
2. ויקרא כה
3. שמות כב'
4. שמות כג'
5. ויקרא יט'
6. דברים טו'
7. דברים כ'

הפתחו את העיניים הסתכלו סביב

■ מטרת הפעילות:

החניכים יפתחו רגישות ואכפתיות כלפי הסובבים אותם.

■ מבנה הפעילות:

1. הכרה בקושי הקיים בחברה מנוכרת ולא רגישה.
2. המחשת היכולת לפתח רגישות ומודעות.
3. הבנה כי לקיחת אחריות מתחילה באכפתיות ורגישות לסובב אותי.

■ מהלך הפעילות:

1. הכרה בקושי הקיים בחברה מנוכרת ולא רגישה.

כל חניך מקבל פתק ועליו הנחיה (דוגמאות בנספח 1). בהוראת המדריך, כולם מנסים לבצע את מה שכתוב להם. כיוון שההנחיות של החניכים סותרות זו את זו או תלויות זו בזו, יוצר בלגאן.

דין לאחר המשימה -

מי הצליח לבצע את ההנחיה?

מי לא?

מדוע הצלחת / לא הצלחת?

מה היה קשה בהתנהלות המשחק?

כשכל אחד מרוכז רק בעצמו ובמטלה שלו, נוצר בלגאן, ואי נעימות. אם לא נהיה רגישים זה לזה, ננסה לראות מה השני צריך, מה מוטל עליו, מה הוא מנסה לעשות - לא נצליח להתקדם.

בפעולות הקודמות דיברנו על כך שאנחנו חלק מחברה, ממעגלים שהולכים ומתרחבים, ויש לנו אחריות כלפי כל המעגלים האלו, כולם חלק מה"אני" שלנו. כדי להצליח באמת להיות אחראים ומשפיעים על מעגלים אלו, אנחנו חייבים לפתוח את העיניים ולהיות קשובים ורגישים לסביבה.

2. המחשת היכולת לפתח רגישות ומודעות.

משחק המספרים - על הקבוצה לספור מ 1 עד 20. כל פעם חניך אחר אומר מספר לפי סדר המספרים, כשאסור לתאם בין החניכים ואסור לשני חניכים לומר את אותו המספר. אם שני חניכים אמרו יחד אותו מספר - מתחילים מהתחלה.

דורכים - מסמנים שטח על הרצפה ובתוכו מפזרים פתקים עם ספרות מ 1 עד 30. על חברי הקבוצה לדרוך על הספרות בסדר עוקב (1, 2, 3 וכו'), כשאסור לשני חניכים להיות יחד בשטח המסומן. כלומר רק אחרי שחניך שדרך על ספרה מסויימת הוציא את הרגל, חניך אחר יכול לדרוך על הספרה הבאה. אם שני חניכים היו יחד בשטח המסומן, או חניך דרך על ספרה לא לפי הסדר - מתחילים מהתחלה.

תנשום עמוק - תחרות בין שתי קבוצות. הראשון בכל קבוצה אומר אהההההה (כלומר נושף אוויר החוצה בקול), מבלי להפסיק כדי לשאוף אוויר. כשהוא מרגיש שנגמר לו האוויר, הוא מסמן לחניך שבא אחריו והוא מחליף אותו. הקבוצה שהצליחה לנשוף הכי הרבה זמן במצטבר - ניצחה.

כדאי לבחור משחק אחד ולשחק אותו כמה פעמים. בכל פעם למדוד זמן ולראות האם הביצועים של החניכים משתפרים, והם מצליחים בזמן קצר יותר לבצע את המשימה (או למשוך זמן רב יותר את הנשיפה).

משחקים אלו דורשים תקשורת ורגישות זה לזה. על כל אחד להיות עם עיניים פקוחות ולשים לב מה האחרים מתכננים, להיות קשוב לשפת הגוף, ומתוך כך להגיב בעצמו. אם לא תהיה רגישות ותיאום - לא נצליח. בכל פעם שמנסים שוב - הביצועים משתפרים כי אנחנו לומדים להיות קשובים ורגישים. לומדים להבין מה השני רוצה ומתכנן ומתנהגים בהתאם. רגישות לאחר היא תכונה נרכשת. ככל שנתאמן עליה יותר, נתאמץ לפתוח את העיניים ולראות - נהיה טובים יותר, ונוכל להיות אחראים יותר על סביבתנו. פעילות זו היא כמו שריר בגוף - ככל שמתאמנים, השריר מתחזק ואפשר לעשות בו יותר פעילויות, אנחנו מפתחים כושר.

3. הבנה כי לקיחת אחריות מתחילה באכפתיות ורגישות לסובב אותי.

סיפור יונתן מחפש מצווה (נספח 2) - עוצרים באמצע הסיפור וחושבים יחד עם החניכים איפה הטעות של יונתן. כדי לפתח אחריות כלפי הסביבה, חייבים להתחיל במה שקרוב אלינו, בדברים הקטנים, במשפחה, בקבוצה, בסניף. יונתן חיפש משהו גדול ומיוחד, ולקח לו זמן להבין שלקחת אחריות מתחילה באכפתיות ורגישות לקרוב אלי, זה מתחת לאף שלנו, רק צריך לפקוח את העיניים ולראות.

ניתן להשמיע את השיר "אנשים טובים" של נעמי שמר (מילים בנספח 3) - כל אחד מאיתנו יכול להיות מהאנשים הטובים האלו. אם רק נזכור שאנחנו חלק ממשהו גדול, שיש לנו מה לתת, ושיש מי שצריך את זה.

בונים אחריות

איש קטן / אריק פרום

פעם היה איש קטן, הוא חי בבית קטן במקום קטן,
וכל חייו התנהלו במסלול קבוע וקטן.

והמחשבות היו גם הן קטנות.

בשעה 8:00 בבוקר צלצל השעון הגדול,

והאיש הקטן נבהל, המחוגים הגדולים

אמרו לו: איש קטן קום ורוץ לעבודה!

בעבודה השעון הקטן צרח נורא, בכל כוחו

בשעה 13:00 שוב צרח עליו השעון: "הגיע זמן ארוחת צהרים!"

והאיש הקטן והמבוהל ידע שעכשיו צריך לאכול

בשעה 15:00 אמר לו השעון: איש קטן, משוחרר אתה עד מחר,

התייצבות ב- 8:00.

והאיש הקטן חזר לביתו, בשעה 15:20 (כל ערב חוזר חלילה?)

לחץ על כפתור הטלויזיה הגדולה,

ב- 22:00 כיבה המכשיר סופית לערב זה, האיש הקטן עלה על

מיטתו, כאשר עניו תלויות בתחינה בשעון הגדול מעל לראשו.

לאיש הקטן היה הכל. כלום לא חסר לו מלבד איח אהבה קטנה,

עניין קטן, אושר קטן, טעם קטן, לחייו הקטנים...

נקודות למחשבה:

- מה היה חסר לאיש הקטן?
- מה יכול לתת טעם לחייו של האיש הקטן?
- איך אכפתיות וקשר לסביבה עשויים לתרום לחייו של האיש הקטן?

□ תפס 1

דוגמאות להנחיות:

- ◀ עליך לוודא שאף אחד לא עומד על כסא / ספסל
- ◀ עליך לעמוד כל הזמן על כסא או ספסל
- ◀ עליך לעלות ולרדת 50 פעמים על כסא / ספסל
- ◀ כשאתה שומע מישהו עושה קול של כלב עליך לקפוץ כמו צפרדע בחדר
- ◀ עליך להסתובב בחדר ולנבוח
- ◀ כשאתה רואה מישהו קופץ כמו צפרדע עליך לשכנע אותו לעמוד
- ◀ עליך לגרום לכולם להיות בשקט
- ◀ עליך למצוא מישהו שיש לו משימה כמו שלך ולשיר יחד שיר - צריך להופיע לפחות פעמיים
- ◀ עליך לשכנע שני חניכים לשחק איתך שלוש מקלות
- ◀ כשאתה שומע מישהו שרוצה לשחק שלוש מקלות, עליך לשכנע אותו שזה לא כדאי.
- ◀ כשאתה שומע מישהו שר, עליך לרקוד איתו
- ◀ עליך לספור בקול מ 1 עד 100
- ◀ כשאתה שומע מישהו נובח, עליך להתיישב ולא לקום
- ◀ עליך לוודא שאף אחד לא אומר מספרים
- ◀ עליך לוודא שכל החניכים עומדים

עולם חסד יבגה / מתוך הספר "ניסיון ולא ביזיון" כתבה וציירה אורית גולן מדעין

יום אחד התעורר יונתן בבוקר בשעה מוקדמת, ומיד נזכר בסיפור שסיפרה לו אמא לפני השינה. זה היה סיפור על אברהם אבינו שהיה מחפש כל הזמן איך לעשות חסד, ואפילו בהיותו במדבר החם, יצא מאוהלו לחפש אורחים כדי לזכות במצוות הנקסת אורחים ולבסוף, סיפרה אמא בהתרגשות, התברר ששלושת האורחים שקיבל בסבר פנים נה יפה היו שלושה מלאכים, שבישרו לו על בנו יצחק שיוולד בעתיד לבוא...

הסיפור מילא את לבו של יונתן בהתרגשות: איזה צדיק גדול היה אברהם! גם אני רוצה להיות כמוהו! כך חשב בלבו. קם במהירות נטל את ידי, לבש בגדיו והחליט: אלך לחפש ולעשות מעשה צדקה! מי יודע? אולי גם לי ישלח ה' מלאך, או איזה נס...

לאחר שבדך את ברכות השחר בנונה גדולה מיהר יונתן למטבח לאכול משהו בכדי שיהיה לו כח לעשות מעשה חסד גדול. אמו היתה עורחת על ארוחת הבוקר ופנתה אליו מהנייד: יונתן חביבי, ראית כמה עצצועים נשארו פזורים עוד מאתמול בחדר הילדים. הידים שלי מלאות עבודה, ולא אספיק לסדר את הכל, אולי תאסוף את הצצועים ותשים בארון?

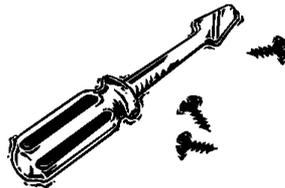

"אמא" קרא יונתן, כשחיוך מלא גאווה על פניו "דציתי לספר לך שהיום אני מאוד עסוק, אני הולך לעשות מעשה חסד! אולי כשאחזור אספיק לסדר גם את הצצועים..."

יצא יונתן בריצה מן הבית ומיהר לביתו של סבא. סבא הוא תלמיד חכם, ובקי בתורה, הוא ודאי יודע לאילו מעשי חסד גדולים העולם זקוק. אולי צריך להציל איזו משפחה עניה, או לאסוף תרומות לבניית בית נקסת חדש...

אגה רוצה להציג
 קופסא קופסא
 האסמרים הזו?

גננס יונתן לביתו של סבא, והנה להפתעתו - הפעם סבא אינו לומד תורה כי אם מתקן דלת ארון שגשגרה. סיפר יונתן לסבא בהתלהבות על כל מחשבותיו. אבל סבא דק חייך ואמר: אתה רוצה להחזיק עבודי את קופסת המסמרים הזו? "מסמרים?" שאל יונתן באכזבה וחשב: סבא כל כך עסוק עם דלת הארון השבורה, שהוא אינו מבין מה אני מחפש. לא אפדיע לו, אגש לסבתא, אולי היא תדע...

צור לי אהוד אג
 הכניסה אהוד

"יונתן" שמחה סבתא לקראתו "איזו הפתעה! בוא מהר חמודי, עזור לי להוריד את הכביסה מהחבל, כי אני חוששת שמיד יתחיל לרדת גשם" "מצטער סבתא" אמר יונתן בעצב "אני מאוד ממהר היום, יש לי משהו חשוב לעשות" "צריך לעשות דשימה" אמר יונתן לעצמו בכובד ראש נשחזר הביתה "כך יהיה הכל מסודר, ואז אוכל לדעת במה עלי להתחיל". הוא הוציא נייר גדול ממגרתו של אבא וישב לכתוב. בנותרת דשם: חסדים שאפשר לעשות - א. הכנסת אורחים ב. ביקור חולים ג. צדקה לעניים אך עוד לפני שהספיק לגמור את הדשימה ניגשה אליו אחותו הקטנה נעמי, ובקול בני ביקשה ממנו שיתקן עבודה את דגל הבובה שיצאה ממקומה. "בובות?" התרגז יונתן "אני מנסה לעשות חסדים ומצוות, ואת מטרידה אותי עם בובות?" הרי זה בלתי אפשרי! כך חיפש יונתן שעה ארוכה ולא מצא דבר. ישב בחדרו והרגיש אכזבה, וכעס גדול בלבו. "איך זה יתכן?!" חשב לעצמו "שיהודי רוצה לעשות מצווה וה' לא שולח שום הזדמנות?"

נחן אפשר לעזור ולשאל - איך אפשר לעזור ליונתן?

ישב יונתן חשב וחשב
 וחשב וחשב...
 ופתאום התמלא בושג גדולה...
 הוא ניסה לדמיין לעצמו,
 מה היה עושג אברהם אבינו במקומו -

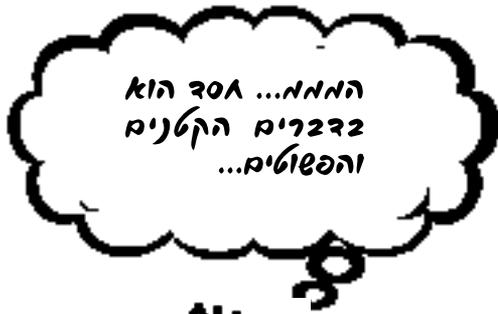

בונים אחריות

אם היו מבקשים ממנו לסדר את החדר,
 לעזור לתקן דלת של ארון,
 להוריד נביסה,
 או לתקן רגל של בובה...
 אברהם אבינו במקומו,
 בוודאי היה מבין
 שדווקא אלו הם החסדים שה' שלח לו לעשות.
 ואילו הוא יונתן, מדוב חיפושים,
 בסופו של דבר,
 לא עשה מאום.

"אל תצטער, צדיק שלי" אמרה לו אמא
 "עכשיו אתה מרגיש בוושה גדולה,
 אבל דווקא הבוושה הזו,
 היא מתנה שה' שולח לך.
 ה' לא רוצה להביא אותנו לידי ביזיון,
 כי אם לידי ניסיון.
 היום היה לך ניסיון חשוב מאוד מאוד,
 ממנו למדת -

שלעשות חסד זה לא רק בדברים הגדולים והחשובים,
 כי אם בדברים הני קטנים והני פשוטים.
 אם תלך עכשיו לישון,
 ותהיה מאושר מהניסיון והלימוד הזה,
 אז הרווחת מתנה מאוד גדולה.
 כי מחר בבוקר תקום עם כח חדש,
 לעזור לכולם מסביב,
 בכל בעיה הני קטנה.
 וזה יהיה חסד כל כך גדול,
 שאפילו אברהם אבינו היה גאה בו...

אנשים טובים

מילים ולחן: נעמי שמר

תפקחו את העיניים, תסתכלו סביב
פה ושם נגמר החורף ונכנס אביב
בשדה ליד הדרך יש כבר דגניות
אל תגידו לי שכל זה לא יכול להיות

אנשים טובים באמצע הדרך
אנשים טובים מאוד
אנשים טובים יודעים את הדרך
ואיתם אפשר לצעוד

איש אחד קנה לי ספר בן מאה שנה
איש אחר בנה כינור שיש בו מנגינה
ואישה טובה אחרת לי נתנה את שמה
ומאז אני בדרך שרה במקומה

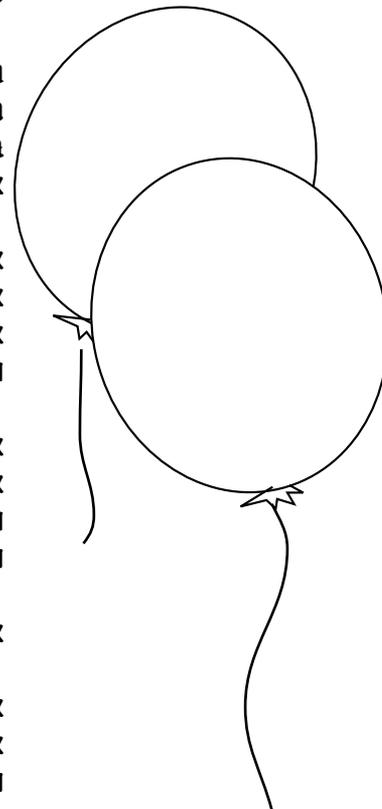
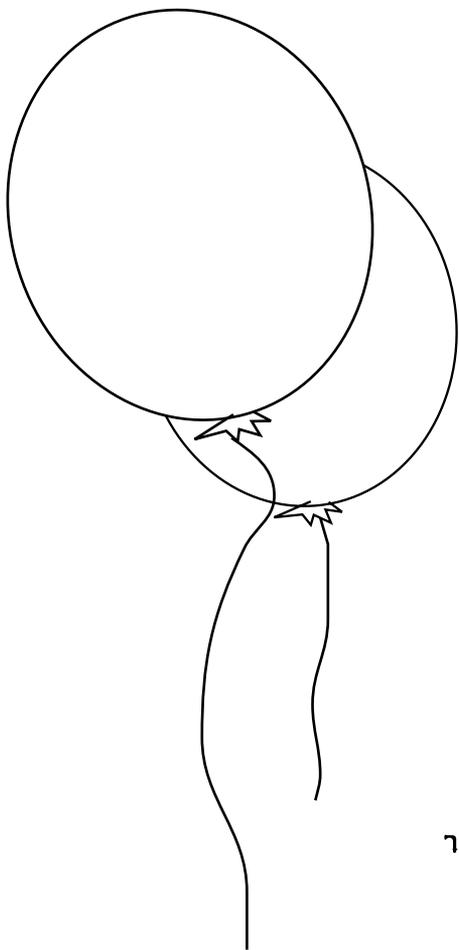
...אנשים טובים...

איש אחד יבנה לי גשר כדי לחצות נהר
איש אחר יצמיח יער במורדות ההר
ואישה טובה אחרת, אם יהיה קשה
רק תצביע אל האופק ותבטיח ש -

...אנשים טובים...

וממש כמו צמחי הבר הבודדים
הם עוצרים תמיד את החולות הנוודים
הרקיע מתבהר, וכבר אפשר לראות
אנשים על אם הדרך מחכים לאות

...אנשים טובים...

והיו עיניך הוצות את מוריך - ר' אריה לוין

□ מטרת הפעילות:

החניכים יפגשו עם דמותו של ר' אריה לוין.
החניכים ירצו לחיות לאורו של ר' אריה ולהיות רגישים ואכפתיים כמוהו.

□ מבנה פעילות:

1. הצגת סיפורים שונים המעידים על רגישות ואכפתיות.
2. דיון - מיהו הרגיש ביותר?
3. המחשה דרך ר' אריה כי רגישות ואכפתיות הינה תכונה המתבטאת בכל.

□ מהלך הפעילות:

1. הצגת סיפורים שונים המעידים על רגישות ואכפתיות.

כל מספר חניכים מקבלים סיפור על ר' אריה, שלא כתוב בו על מי מדובר (נספח 1). עליהם להציג בפני שאר החניכים את הסיפור (כדאי להביא תלבושות ואביזרים שונים לשימוש החניכים). מכריזים כי מתקיימת תחרות על הדמות הרגישה והאכפתית ביותר, ועל כל קבוצה לשכנע בהצגתה כי לדמות שלה מגיע צל"ש הרגישות. חשוב לבקש מהחניכים שאם מישהו מכיר את הסיפור ויודע מיהו האיש - שלא יגלה לאחרים.

2. דיון - מיהו הרגיש ביותר?

לאחר ההצגות עורכים דיון קצר או הצבעה על הדמויות שהוצגו.
ניתן לתת מראש לכל קבוצה צל"ש רגישות (נספח 2) אותו היא תיתן לסיפור שלדעתה הגיבור בו מביע הכי הרבה רגישות ואכפתיות מהסביבה. 🐾

3. המחשה דרך ר' אריה כי רגישות ואכפתיות הינה תכונה המתבטאת בכל.

מגלים לחניכים כי לכל הסיפורים אותו גיבור - ר' אריה לוין.
מספרים קצת רקע על ר' אריה (נספח 3), ומסבירים כי זוהי דוגמא מדהימה לדמות שהיתה רגישה ופיתחה את זה כלפי כל הסובב אותה, מאישתו ועד לבעלי חיים (להבדיל). כדאי להדגים מהסיפורים השונים את המעגלים הרבים להם דאג ר' אריה, ואיך הצליח להיות רגיש ואחראי כלפיהם.

כפי שדיברנו בפעולות הקודמות, עלינו להיות קשובים, רגישים, ואכפתיים לסביבתנו. לקחת אחריות על הסביבה, מחייבת מחשבה והבנה מה טוב ורצוי לסביבתנו. ר' אריה פיתח את התכונה הזו (כזכור מהפעולה הקודמת על שריר שיכולתו משתפרת ככל שעושים יותר כושר), והיה מסוגל לראות את צרכי הזולת מהקרוב אליו ביותר, ועד לאנשים שלא הכיר כלל. מתוך כך הוא גם יכל לקחת אחריות ולעזור לאנשים רבים כל כך.

במשך תקופה ארוכה סבלה אשתו משושנה ברגל. באחד הימים הם הלכו יחד לרופא מומחה. "מה הבעיה?" שאל הרופא. "הרגל של אשתי כואבת לנו" ענה לו. "האם אינך יודע עברית?! יש לומר הרגל של אשתי כואבת לה" תיקן אותו הרופא. "אני יודע עברית. הרגל של אשתי כואבת לנו. אני ממש חש את כאבה. כואב לי שכואב לה"

סיפורים שבעל פה

סיפרה רעייתו של ראש ישיבת "שבי חברון" הרבנית נאורה בלייכר: זכורני כי בילדותי, נלוותי לאמי והלכנו באחת הסימטאות הצרות בשכונת "משכנות", בה התגורר. משהבחנו כי הוא מהלך אחרינו, זזנו לצדדים כדי שיוכל לחלוף על פנינו, אך הוא נעצר מאחורינו. חשבנו שהוא עושה כן, כיוון שאינו רוצה לעבור בין שתי נשים. להפתעתנו אמר לנו: כדאי שנמתין מעט, לפנינו חתול שותה חלב, ולא כדאי להפחידו...

צדיק יסוד עולם עמ' 81

מספרת ד"ר חגית הורביץ (לבית מרידור): קשרי ידידות נרקמו בין הורי לבינו. בשנת 1960 הגיע אחי לחגוג את היותו לבר מצווה, ואני, שהייתי קטנה בשנה הייתי בת מצווה. מאחר וכל שבת נוהגים היינו לבקר את סבתנו שהתגוררה בסמוך לשכונת מגוריו, החליטו הורי להיכנס בדרך לביתו ולהזמין אותו באופן אישי לחגיגת "בר המצווה" של אחי. כמנהגו, הוא ברח בחום את אבי ואת אחי. לאחר כשעתיים, אחרי שחזרנו מהביקור אצל סבתא, פגשנו אותו ברחוב. הוא הסביר לנו בתמימות: "לאחר צאתכם מביתי, נזכרתי כי שנה לאחר הולדת הבן דן, נולדה הבת חגית. כלומר, אם דן עומד להיות בר מצווה, אזי חגית חוגגת את היותה לבת מצווה. חששתי שהיא נפגעה מכך שברכתי רק את אחיה ולא אותה, לכן יצאתי מביתי כדי ללכת לביתכם ולבקש את סליחתה, על כך שבטעות לא ברכתי גם אותה."

צדיק יסוד עולם עמ' 36

תיבת הדואר שלו היתה קבועה על דלת ביתו בקומה השניה. לפתע הבחין בר' סעדיה הדוור כשהוא מטפס בגרם המדרגות, נושם ונושף בכבדות כשתיק הדואר הכבד תלוי על כתפו.
 - ר' סעדיה, בוודאי קשה לך לטפס במדרגות, לא כן?
 - נו, השנים עושות את שלהן. אך מה אפשר לעשות, זוהי פרנסתי, וחלק מעבודת הדוורות היא לטפס ולרדת במדרגות, הן לשם כך אני מקבל את שכרי.
 - הבטח לי שמעכשיו והלאה לא תטפס במדרגות הבית. את המכתבים הנועדים לי, תניח בכניסה לבית, באחת הבליטות בקיר.
 - אבל קיים חשש שהמכתבים יאבדו
 - ר' סעדיה. הבטח לי שלא תטפס יותר במדרגות אלה!

צדיק יסוד עולם עמ' 116

באחת השבתות ביקר הרב כמנהגו בבית הסוהר כדי להתפלל עם אסירי המחטרות. בתום התפילה נגשו אליו כל האסירים לברכו בברכת "שבת שלום", והוא כדרכו, השיב בלחיצת יד חזקה, בחיוך מלבב ובמאור פנים. כרגיל, שאל אם יש מישהו חדש בכלא. ענו האסירים בחיוב, ואמרו שבפינת החדר הסמוך ישנו אדם תימני רזה וצנום שיושב וממרר בבכי כל הזמן.

ניגש אליו הרב ושאל אותו לסיבת בכיו. השיב האסיר: "כיצד לא אבכה? הלכתי לתומי ברחוב, ולפתע תפסו אותי שוטרים בריטים והשליכו אותי לכלא. אני חף מפשע, ויש לי הורים זקנים וחולים שאינם יודעים כלל שנאסרתי, ובטח דואגים לאן נעלמתי. ניסה לעודדו ושאל הכין הוריו גרים. השיב האסיר כי הם מתגוררים בשכונת "שעריים" שליד העיר רחובות וכי אין שמות לרחובות בשכונה. האסיר תיאר את הסמטאות בשכונה והסביר היכן נמצא בית הוריו.

לחץ את ידו של האסיר ואמר: 'הסר דאגה מלבך וה' יהיה בעזרך'. משנפרד מהאסירים, ניגשו כמה מהם לתימני ושאלו אותו על מה שוחחו? השיב האסיר כי הרב הבטיח לספר להוריו, חבריו למאסר אמרו שבטח עד צאת השבת ישכח הרב את שם ההורים וכתובתם, ותבל שהאסיר יפתח ציפיות.

ביום ראשון הגיעו זוג תימנים קשישים לחצר הכלא לבקר את בנם. התברר כי מייד בצאת השבת, עשה הרב את דרכו עד לרחובות, טרח טרחה רבה כדי למצוא את הורי האסיר וסיפר להם כי בנם נעצר.

צדיק יסוד עולם עמ' 288

חבר מחתרת הלח"י (לוחמי חירות ישראל) יהושע ישראלי, נידון למוות בתליה ע"י הבריטים, ניתנה לו חנינה ועונשו הוחלף במאסר עולם. הוא מספר:

אחת לחודשיים היתה סבתא שלי באה לבקר בבית הכלא. באחת השבתות, היא לא יכלה להגיע. הרבי ידע על כך, כיוון שסבתא היתה מתאכסנת בביתו כאשר היתה מבקרת אצלי. כדי למנוע ממני צער ועוגמת נפש, ואולי גם שלא אקנא בחברי שקרובי משפחתם כן הגיעו, שלח אלי את שתי בנותיו. הן הביאו לי עוגות וממתקים. התרגשתי מאוד בעת ביקורם אצלי והתפעלתי מגדולת נפשו של הרבי, גודל אהבתו אלי ורגישותו.

צדיק יסוד עולם עמ' 296

מספרת שרה רובינסקי: בזמן ההקפות בשמחת תורה, עמדתי שעה ארוכה בעזרת הנשים, כיוון שלא היה מספיק מקום לשבת. תוך כדי 'הקפות' שם לב אלי הרב מעזרת הגברים, ניגש אלי וביקש שאקח כסא ואשב, כשאר הנשים, כדי שלא אתעייף...

צדיק יסוד עולם עמ' 326

מנהג היה בידו לפקוד בכל ערב שבת את בתי החולים, כדי לבקר את החולים השוהים שם. תחילת דרכו היתה אצל האחיות, אותן היה שואל מיהם החולים שלא זוכים לביקורים. כשעבר בין מיטות החולים, היה מתעכב ליד החולים הגלמודים שלא היו להם מבקרים אחרים, היה מלטפם ולוחש להם מילות עידוד וחיבה.

איש צדיק היה עמ' 87

עין בוחנת היתה לו. גם מה שאחרים לא חשו – הוא שם לב והרגיש. סיפר הרב אלימלך בר שאול ז"ל, שהיה רבה של רחובות: כשהייתי נער למדתי בתלמוד תורה בו היה הרב המשיגי. ביתנו היה עני עד מאוד ואני הייתי רעב ימים רבים, פשוטו כמשמעו. בלימוד התרכזתי איך שהוא, כי בחברותא היה קל יותר, אך להתפלל לא הצלחתי בשום פנים, הרעב התגבר עלי. איש לא שם לב אלי, ולאף אחד לא נגע הדבר. אולם הרב המשיגי שהיה נועץ בי מבטו מידי פעם בפעם, שם לבו אלי. יום אחד הוא ניגש אלי, שם בידי סכום כסף ואמר: "השגתי סכום כסף מיהודי, קנה לך שלוש ארוחות ביום". וכך הוא דאג לתת לי סכום במשך כל השנים שלמדתי.

איש צדיק היה עמ' 210

בשובו מהכותל המערבי, ראה אישה עם בנה הפעוט צועדים בגשם. מיד הסיר את מעילו ונתן אותו לאישה כדי שתעטוף בו את בנה.
הרי אתה עצמך זקוק למעיל, הרי יורד גשם? הופתעה האישה
אני כבר אמצא לי מיסתור. ענה לה.
וכיצד אחזיר לך את המעיל? הרי אינני מכירה אותך?
קוראים לי אריה, אני מתגורר בשכונת משכנות. כשתגיעי לסביבה, תוכלי להחזיר לי את המעיל.

איש צדיק היה עמ' 240

בימי מחלתו, היה מאושפז בבית החולים "הדסה". היו אלה ימי חורף והוא דאג שמא קר לתלמידי ישיבתו. הוא קרא לאחד ממכריו, ונתן בידו מכתב אותו כתב במאמץ רב, וביקש שיקנו עבור תלמידי הישיבה שני תנורי נפט, על מנת שלא יחושו בקור העז.

איש צדיק היה עמ' 256

יום אחד התעוררה בתי בת ה 4 עם כאב שיניים איום ונורא. בשעת בוקר מוקדמת מאוד לקחתי אותה לרופא. כיוון שהיא היתה חלשה ובוכיה, הרכבתי אותה בעגלה, למרות שהיא אינה תינוקת ויכולה ללכת. ראה אותנו הרב מהלכות ברחוב כשהוא בדרכו לתפילת ותיקין. עבר לידינו, לא שאל דבר ואמר "רפואה שלימה" והמשיך לדרכו. נדהמתי מהרגישות והחכמה שלו. הוא הבין שאם אני מסתובבת עם בתי הקטנה בשעה כזו, כשהיא בעגלה – קרה משהו. הוא לא חקר ולא עיכב אותנו. הוא ידע שאני רוצה להגיע לרופא מהר ככל שניתן ולכן רק איחל "רפואה שלמה". כל אדם אחר היה עוצר אותי, שואל מה קרה, נותן עצות, ומעכב אותי בשעה מוקדמת וקשה זו. רק מי שכל כך רגיש לצרכי הזולת, יכול להתנהג כפי שנהג הרב.

סיפורים שבעל פה

ר' אריה לוי / מתוך ויקיפדיה, האנציקלופדיה החופשית

הרב אריה לוי (22 במרץ 1885 - 28 במרץ 1969; ו' בניסן ה'תרמ"ה - ט בניסן ה'תשכ"ט), כונה אבי האסירים או רב האסירים.

הרב לוי נולד באורלא שליד ביאליסטוק בפולין, לאביו ר' בנימין ביינוש ולאמו עטיל. הוא למד בסלוצק ובסלונים ונחשב כמתמיד וכעילוי. למרות גילו הצעיר הצליח להתקבל ללמוד בישיבת וולוז'ין, עלה לארץ באדר ה'תרס"ה (1905) ולמד בישיבת תורת חיים. הוסמך לרבנות על ידי הרב חיים ברלין, הרב שמואל סלנט והראי"ה קוק. נשא לאשה את בתו של הרב דוד שפירא, גיסו הוא הרב צבי פסח פרנק. בתו של ר' אריה לוי נישאה לנכדו של ר' שלמה אלישיב, הרב יוסף שלום אלישיב.

ר' אריה כיהן כמשגיח בישיבת עץ חיים בירושלים. היה ידוע כבעל חסד, נודע בכינויו "רב האסירים" מפני שהיה נוהג במשך כעשרים וחמש שנה ללכת לאסירים בבתי הכלא, כבר בתקופת המנדט הבריטי, לעודד את רוחם, ולכתוב להם מכתבים. בפרט נודע ביקוריו אצל אסירי המחטרות ועולי הגרדום. ביקר בקביעות גם בבית החולים למצורעים על מנת לעודד את יושביו.

לאחר מלחמת השחרור כאשר הוחזרו לישראל גופותיהם של אנשי שיירת הל"ה, שנה וחצי לאחר שנפלו בקרב, לא הצליחו אנשי הרבנות הצבאית לזהות בוודאות 12 גופות. לפתרון הבעיה שנוצרה הוטל על הרב לוי לערוך את גורל הגר"א - הטלת גורל שבאה לזהות את הגופות.

עם קום המדינה הקים את הישיבה הנקראת על שמו "בית אריה" והעמיד בראשה את חתנו הרב אליעזר פלצינסקי - נכדו של הרב נתן צבי פינקל הסבא מסלבודקה, כיום מונה הישיבה כמה עשרות תלמידים ביניהם רבנים ומורי הוראה מפורסמים.

הרב לוי נפטר בערב שבת הגדול ה'תשכ"ט במרכז רפואי הדסה שבהר הצופים, ונטמן באותו היום אחרי חצות היום, ובכך נתמלאה צוואתו שלא להספידו (הן בשל קדושת השבת והן בשל חודש ניסן שאין מספידין בו). הרב לוי התגורר במשך שנים רבות ברחוב הר גריזים שבשכונת משכנות. לאחר מותו נקרא הרחוב על שמו. ביולי 2005 הנפיקה החברה הממשלתית למדליות מדליה לזכרו. הרב חיים יעקב לוי, היה בין היתר רבה של פרדס חנה-כרכור משנת 1969.

העשרה

הבסיס - הערבות הישראלית / הרב עמיחי גורדין

מחביא נביאים במערה. אבל אף אחד לא הלשין. דורו הצדיק של דוד, לעומת זאת, היה מפולג ומשוסע. ה' עזר לדורו של אחאב כיוון שהוא היה מוגבש כעם. ה' לא עזר לדורו של דוד שאמנם היה צדיק אבל לא התגבש כעם. העם של אחאב עדיף על אוסף הפרטים של דוד.

ה'משך חכמה' (בשלה) מביא את הירושלמי הזה וקובע קביעה מדהימה: 'הרי דאם ציבור נשחתים במדות, גרוע יותר מאם נשחתים במצוות... ולכן על חילול שבת שנתפשט בעוונותינו הרבים אנו יכולים לקוות כי יאחר להם כי הם ציבור... אבל כיוון

שפרצו... הולכים בחרבות וחיצים לחמוס ולגזול ונשחתו במידות... אז נקום ינקם ה' ולא יאחר'.

הקב"ה אוהב אותנו ולכן הוא גם בחר בנו מכל העמים. אבל אסור לטעות. הוא לא בחר בנו כיחידים אלא כציבור. הקדוש ברוך הוא רוצה בכנסת ישראל כולה ולא באוסף של פרטים. כך הוא הוציא אותנו ממצרים וכך גם קיבלנו את התורה - כאיש אחד ובלב אחד. האחריות ההדדית איננה רק סיסמא יפה, היא צריכה לבוא גם לידי ביטוי מעשי. זאת לא חוכמה לדבר על עם ישראל כשאנחנו מתכוונים לשכנים שלנו שנראים בדיוק כמונו. עם ישראל זה גם אותם אנשים מעצבנים

שחוסמים אותנו בחניה ושעוקפים אותנו בתור. אנחנו מחוייבים אליהם כמו שאנחנו מחוייבים לשכנים הנחמדים שלנו.

לפני מספר חודשים כיתתי את רגליי בין בתי שכונת 'כפר שלם' כדי לשכנע חברי ליכוד להתנגד לתוכנית ההתנתקות. אגב זאת נחשפתי לרמת החיים המשפילה של חלק מתושבי השכונה. ראיתי שם ילדים שחיים במבנה שדומה יותר לדיר עיזים מאשר לבית מגורים. כשחזרתי הביתה הרגשתי רע מאוד. לא בגלל מה שעשיתי שם, אלא בגלל מה שלא עשיתי שם. המאבק נגד ההתנתקות הוא חשוב מאוד וגורלי, ואינני מצטער על השעות והימים הלא מעטים שהוא גזל ממני. אבל אסור לשכוח שהבסיס האמיתי לקיומו כעם הוא הערבות ההדדית.

מה שאפיין אותו יותר מכול היה קור הרוח. אותו קור רוח שסייע לו להקים את בית הספר היסודי של גוש עציון ולבנות ממנו אימפריה. כעת, גם קור הרוח המפורסם שלו, עמד במבחן קשה מאוד.

ההחלטה הדרמטית התקבלה לפני מספר חודשים. בית הספר של חבל עדולם עמד בפני סגירה. הנהלת בית הספר קיבלה

על עצמה את המשימה; לשלב בבית הספר את ילדי המושבים יחד עם ילדי השמנת של יישובי הגוש.

ההחלטה של בית הספר היתה כפופה כמובן לאישור ההורים. האסיפה המכריעה התקיימה ביישוב הדומיננטי והמרכזי שביישובי הגוש. שייקה, המנהל, ידע שכאן תוכרע המערכה. הוא גם ידע שהדעות חלוקות ושום דבר אינו בטוח.

עם תחילת האסיפה נעמד אחד מהתושבים, ר"מ צעיר בישיבת 'הר עציון', וביקש את זכות הדיבור. הרב הצעיר, יעקב מדן, סקר במבטו את הנוכחים והודיע: 'לא באנו לכאן כדי לדון האם יש לשלב את ילדי המושבים. אנחנו חייבים לשלב אותם, אחרת אין לנו זכות קיום. הדיון היחידי שעומד בפנינו הוא איך לעשות זאת. השאלה האם לשלב אותם איננה לגיטימית!!!'

הדיון בנושא נמשך, אבל שייקה המנהל חיך בשקט לעצמו. הוא הבין שהסיפור סגור. ההצבעה בסוף האסיפה איששה את ההנחה שלו; רק משפחה אחת התנגדה לשילוב. ההצעה עברה כמעט פה אחד.

זכות הקיום שלנו תלויה במידת המחוייבות שלנו כלפי אחינו השונים. הבסיס לקיומו הוא העזרה שאנו מושיטים לזולת. העם שלנו יכול להגיע להרבה יעדים אבל קודם כל הוא צריך להיות עם. באין עם יפרע חזון.

הירושלמי שואל כיצד זה שדורו הרשע של אחאב ניצח במלחמות רבות. בעוד שדורו הצדיק של דוד, נחל מפלות בלא מעט קרבות.

התשובה של הירושלמי פשוטה מאוד. בדורו של אחאב היתה אחריות הדדית. כולם ידעו שעובדיה, מנהל בית המלוכה,

העשרה

רצון החסד הטבעי / הרב חיים כץ

מוקדש לעלוי נשמת שמחה בת חנה

השיעור ניתן בכ"ה בחשוון תשס"ה וסוכם על ידי תלמידים

רצונו הטבעי של האדם לגמול חסד

מה כוונת ספורנו בדברים אלו? כדי לענות על כך, יש לשים לב ליסוד מרכזי וגדול במציאות - לכל אדם באשר הוא יש רצון לתת ולהעניק לבריות, לבני אדם או לבעלי חיים. הרצון לעשות חסד טבוע בנפשו של האדם. יתירה מזו - עיקר פעולותיו של האדם עלי אדמות אינן עבור עצמו אלא עבור אחרים, והדבר הבולט ביותר בעניין זה הוא הנכונות שלו להוליד ילדים: אף על פי שיצטרך לדאוג להם, על דעת כן הוא עושה, על מנת להעניק ולתת. כך ברא הקב"ה את האדם, שיהיה בעל רצון טבעי לתת ולהעניק, ואף אם לא תמיד זה נעשה בצורה הנכונה והראויה, הטבע לעזור מוטבע באדם.

רמב"ן על פרשת קדושים מברר את מצוות "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט יז): וטעם "ואהבת לרעך כמוך" - הפלגה, כי לא יקבל לב האדם שיאהוב את חברו כאהבתו את נפשו, ועוד שכבר בא רבי עקיבא ולימד: חייך קודמין לחיי חברך (ב"מ סב): אלא מצות התורה שיאהב חברו בכל ענין כאשר יאהב את נפשו בכל הטוב - ויתכן בעבור שלא אמר "ואהבת את רעך כמוך", והשוה אותם במלת "לרעך", וכן ואהבת לו כמוך (פסוק לד) דגר, שיהיה פירושו להשוות אהבת שניהם בדעתו, כי פעמים שיאהב אדם את רעהו בדברים ידועים להטיבו בעושר ולא בחכמה וכיוצא בזה, ואם יהיה אוהבו בכל - יחפוץ שיזכה רעהו האהוב לו בעושר ובנכסים וכבוד ובדעת ובחכמה, ולא שישוה אליו, אבל יהיה חפץ בלבו לעולם שיהיה הוא יותר ממנו בכל טובה, ויצוה הכתוב שלא תהיה פחיתות הקנאה הזאת בלבו, אבל יאהב ברבות הטובה לחברו כאשר אדם עושה לנפשו ולא יתן שיעורין באהבה, ועל כן אמר ביהונתן (ש"א כ יז): "כי אהבת נפשו אהבו", בעבור שהסיר מדת הקנאה מלבו ואמר (שם כג יז) "ואתה תמלוך על ישראל".

הרצון הטוב מתגלה על ידי סילוקה של הקנאה

על פי דברים אלו, האדם רוצה באופן טבעי שלחברו יהיה טוב, ואין דבר שיפריע למימוש הרצון הטוב הטבעי הזה, חוץ ממידת הקנאה. ועל כך בא הציווי של "ואהבת לרעך כמוך", לסלק מן הלב את הפחיתות הזו, המעכבת את הופעתו של הרצון הטוב. ועל כך מדגישים לגבי יונתן בן שאול, שהסיר מעצמו לחלוטין את מידת הקנאה, ואהב את דוד "אהבת נפשו". התורה בסך הכל מצווה לסלק את המעכבים והמפריעים. הרצון הטוב מגיע ממילא.

כאמור, מציאות האהבה, החסד, הנתינה, היא עניין טבעי.

במסכת קידושין (לב): נאמר:

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי צדוק שהיו מסובין בבית המשתה בנו של רבן גמליאל, והיה רבן גמליאל עומד ומשקה עליהם. נתן הכוס לר' אליעזר - ולא נטלו, נתנו לר' יהושע - וקיבלו. אמר לו רבי אליעזר: מה זה יהושע, אנו יושבין ורבן גמליאל [דרבין] עומד ומשקה עלינו? אמר ליה: מצינו גדול ממנו ששמש, אברהם גדול הדור היה וכתוב בו (בראשית יח ח): "והוא עומד עליהם!" ושמה תאמרו - כמלאכי השרת נדמו לו - לא נדמו לו אלא לערביים, ואנו לא יאה רבן גמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו? אמר להם רבי צדוק: עד מתי אתם מניחים כבודו של מקום ואתם עוסקים בכבוד הבריות? הקדוש ברוך הוא משיב רוחות ומעלה נשיאים ומוריד מטר ומצמיח אדמה ועורך שולחן לפני כל אחד ואחד - ואנו לא יאה רבן גמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו?!

לכל אדם באשר

הוא יש רצון לתת

ולהעניק לבריות,

לבני אדם או

לבעלי חיים. הרצון

לעשות חסד טבוע

בנפשו של האדם.

יש מקום לשאול שתי שאלות על דברי הגמרא הללו:

מה הראייה שמביא רבי יהושע מכך שאברהם אבינו, שהיה גדול מרבן גמליאל שימש פחותים ממנו, ומכאן מותר גם לרבן גמליאל לנהוג כך, ומי אמר שלאברהם עצמו היה מותר לעשות זאת? ועוד, מה מוכיח רבי צדוק לגבי העניין הזה מכך שרבונו של עולם עורך שולחן לפני כל אחד ואחד, הרי אין מי שיוכל לעשות זאת חוץ מהקב"ה, ואם כך אין ללמוד מכאן לגבי גדול הדור, שאינו חייב לשרת אחרים.

בתחילת פרשת תולדות (בראשית כו, ג-ה) מצווה הקב"ה את יצחק:

גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך כי לך ולזרעך אתן את כל הארצת האל והקמתי את השבעה אשר נשבעתי לאברהם אביך:

והרביתי את זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך את כל הארצת האל והתברכו בזרעך כל גויי הארץ:

עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרת מצותי חקותי ותורת:

ספורנו בפירושו שם (כו ה) מציין, כי יש כאן ברכה והבטחה ליצחק, כדרך שעושה הקב"ה עם שאר האבות. אולם בשונה מאברהם ומיעקב, שם באה הברכה בזכות עצמם, נאמר כאן ליצחק שברכתו באה בזכותו של אברהם. במה שונה יצחק משניהם? ומשיב על כך:

וזה היה קודם שהתעורר יצחק לקרא בשם ה' אבל אחר שקרא בשם ה' נאמר ואבימלך הלך אליו מגרר ואמר ראה ראינו כי היה ה' עמך אתה עתה ברוך ה'.

בונים אחריות

העשרה

ישמור פיו ולשונו מהתגאל ברבוי האכילה הגסה ומן הדבור הנמאס, כענין שהזכיר הכתוב (ישעיה ט טז) וכל פה דובר נבלה, ויקדש עצמו בזה עד שיגיע לפרישות, כמה שאמרו על רבי חייא שלא שח שיחה בטלה מימיו.

התורה רוצה קדושה. מצד אחד, כל העוסק בפרייה ורבייה נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, אולם מאידך גיסא, אם בא על אשתו מתוך שהוא שטוף בזימה, הרי זה היפוכה של מגמת התורה, אף על פי שאין זה אסור. הרצון להיטיב, מידת האהבה שהאדם ניחן בה, הם הרצויים. כל זה עלול להיפגם כאשר כוונת האדם היא לעצמו ולתועלתו.

במלים אחרות, מצד אחד האדם רוצה לתת באופן טבעי, אולם אם אין הוא נותן - "הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם" (אבות, ד כא). הוא כבר אינו בכלל "אדם", זהו איבוד צורת האדם, שבאופן טבעי רוצה רק לתת. וזו כוונת דברי הרמב"ן - אין איסור במצב של שטוף בזימה, אולם במצב כזה של תאוה הרי הוא מאבד ממילא את כל הסדר הישר של צורת האדם. הצורה המקובעת מלמעלה, זו הנורמלית, היא של מי שנותן, לא מי שעושה לעצמו. זה הפשט של "בצלם אלקים עשה את האדם" (בראשית ט, ו) - הקב"ה ברא עולם "חסד יבנה", כל עניינו בבריאה הוא לעשות חסד ולהיטיב עם הברואים. תכונה זו של חסד ונתינה היא זו שהאדם נוצר עימה. עלול להיות בה פגם. האדם למעשה הוא צינור שדרכו אמור לעבור השפע אל המציאות, ובאופן טבעי ובריא מחפש האדם את הדרך שבה יוכל לשמש כצינור כזה. ברגע שמתערבת כאן התאוה, השיקול האישי - הרי זה איבוד צורת האדם.

טוב עין הוא יבורך - נתינה ללא גבול מאפשרת גם קבלה ללא גבול
הגמרא בנדרים (לח, א) אומרת:
משה נהג בה (בתורה) טובת עין ונתנה לישראל, ועליו הכתוב אומר (משלי כב, ט) "טוב עין יבורך".

על משה רבינו נאמר שהיה טוב עין, משום שהוא קיבל את התורה, את הדבר היותר יקר במציאות, שיא המתנה שניתן לקבל, ואת כל מה שיש לו נתן לישראל, ולא שמר לעצמו, אלא נהג בה טובת עין. מי שאצלו הישרות הטבעית של הנתינה קיימת ללא שום מעצורים - הוא גם זוכה לקבל. כל עניינו הוא שאת הדבר שאותו קיבל הוא מעביר הלאה לאחרים, ועל כן הוא עצמו נעשה כלי המחזיק ברכה, כמו משה רבינו, שלא שייר לעצמו כלום.

עד כמה יש לחשוש ממצב כזה של הפרעה בנתינה, על ידי עירוב שיקולים אישיים, ניתן ללמוד מדברי הגמרא בפסחים (ג, ב):

הישרות של האדם, "עשה את האדם ישר" (קהלת ז כט), פירושה לתת בלי סוף. ומתוך כך היתה התורה צריכה לצוות "זחי אחיך עמך", כפי שהסביר זאת רבי עקיבא, שיש להקדים את חייך לחיי חברך, למרות הרצון הטבעי להעדיף את החבר. אילולא הציווי של התורה, היינו צריכים לפסוק שם (בבא מציעא סב א) כדעת בן פטורא:
תניא שנים שהיו מהלכין בדרך וביד אחד מהן קיתון של מים, אם שותין שניהם - מתים, ואם שותה אחד מהן - מגיע לישוב: דרש בן פטורא מוטב שישתו שניהם וימותו ואל יראה אחד מהם במיתתו של חברו.
שהרי באמת אי אפשר שיראה האחד במיתתו של חברו, הוא אינו מסוגל לכך באופן טבעי.

באופן דומה לכך יש להבין את דברי הגמרא במסכת יומא (ט ב):

ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים.

שנאה היא היפוכו הגמור של האדם, שרוצה באופן טבעי לעזור ולגמול חסד. שנאה היא ביטולה של צורת האדם. באופן דומה יש להבין את המאמר התמציתי שאמר הלל למי שביקש ממנו לגיירו בתנאי שילמדו את כל התורה כולה על רגל אחת (שבת לא א): דעלך סני לחברך לא תעביד - זו היא כל התורה כולה ואיך פירושה הוא זיל גמור. זו עיקר מהותו של האדם, ובלעדיה הרי כבר יצא מגדר של אדם.

קנאה, תאוה וכבוד מאבדים את צורת האדם של הרצון להעניק ולהיטיב

על המצווה "קדושים תהיו" בתחילת פרשת קדושים הסביר רש"י, שהכוונה לציווי להיות פרושים מן העריות. באופן שונה מכך מסביר הרמב"ן שם:

לפי דעתי אין הפרישות הזו לפרוש מן העריות כדברי הרב, אבל הפרישות היא המזכרת בכל מקום בתלמוד, שבעליה נקראים פרושים. והענין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, א"כ ימצא בעל התאוה מקום להיות שטוף בזמת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה. לפיכך בא הכתוב, אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות: ימעט במשגל, כענין שאמרו (ברכות כב) שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן כתרנגולין, ולא ישמש אלא כפי הצריך בקיום המצוה ממנו, ויקדש עצמו מן היין במיעוטו, כמו שקרא הכתוב (במדבר ו ה) הנזיר קדוש, ויזכור הרעות הנזכרות ממנו בתורה בנח ובלוט, וכן יפריש עצמו מן הטומאה, אע"פ שלא הוזכרו ממנה בתורה, כענין שהזכירו (חגיגה יח): בגדי עם הארץ מדרס לפרושים, וכמו שנקרא הנזיר קדוש (במדבר ו ח) בשמרו מטומאת המת גם כן וגם

העשרה

על ידי אחד המשרתים שלו, אלא בעצמו, משום שמהות האדם היא להיטיב ולגמול חסד, וזה אינו תלוי במקבל החסד, בעלי חיים, ערביים, או כל אחד אחר. ככל במקבלי החסד מצדו של אדם רבים יותר, וכוללים יותר, ככל שהחסד שהוא מעניק מגיע אל קבוצות רחבות יותר מבלי הגבלה - כך נחשב האדם גדול יותר, "מצינו גדול ממנו ששימש".

למי שנותן לזולת יש אחריות משותפת עם הקב"ה בקיומו של עולם

ניתן ללמוד נקודה נוספת מפרשיות האבות: בפרשת בראשית נאמר לגבי בריאת האדם (א, כו) "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". רש"י במקום מביא את דברי חז"ל על לשון הרבים שבפסוק (נעשה), לפיהם התייעץ כביכול הקב"ה עם מלאכי השרת לגבי בריאת האדם. בסוף פרשת בראשית (ו, ו) נאמר "וינחם ה' כי עשה את האדם", כביכול חרטה על כך שלא הקשיב למי שטענו נגד בריאת האדם.

דברים אלו לכשעצמם הם חידוש גדול. אולם בפרשת וירא

אנו מוצאים חידוש גדול אף יותר - אברהם אבינו מתווכח עם הקב"ה לגבי גורלן של סדום ועמורה, ומציב בפניו טיעונים קשים, שאנו לא היינו מעלים על דעתנו לומר, כמו "השופט כל הארץ לא יעשה משפט?". כיצד הוא מסגול לטעון כך ביחס לרבונו של עולם? כאשר אדם מגיע למדרגה גבוהה של הכרה, של אמת, כאשר הוא ישר כפי שהאלוקים ברא אותו, כאשר הוא אינו מבקש חשבונות רבים - הוא חש אחריות ביחס לכלל המציאות. הקב"ה נתן לנו את האפשרות להיות שותפים לו במעשה בראשית על ידי פרייה ורבייה, למרות שהיה יכול לברוא את העולם כך שכל בני האדם כולם יבראו בבת אחת. כשאדם הוא ישר, כאשר הוא חש עצמו כשותף להקב"ה, ובתור שכזה אינו דואג רק לעצמו אלא גם לכלל השותפות - הרי שהוא חש אחריות לעסק המשותף, ובתור שכזה הוא יכול לבוא בטענות כלפי השותף השני, וטענותיו אף יתקבלו. מי שאינו חי עבור עצמו, אלא עבור כל העולם כולו - מצוי בהווה המגדירה אותו כשותף להקב"ה, ועל כן אינו נחשב כמטיח דברים כלפי מעלה. כך אמרו חכמים לגבי חנה ואליהו (ברכות לא, ב), שמתחו ביקורת על הקב"ה, והקב"ה הודה לדבריהם. מי שחי עבור הכלל הריהו הוא שותפו של הקב"ה, ומכאן כחו ויכולתו.

לאחר מעשה המרגלים ביקש הקב"ה להשמיד את עם ישראל (במדבר יד, יב):
אכנו בדבר ואורשנו ואעשה אתך לגוי גדול ועצום ממנו.

משה העלה טענה כנגד העונש הזה: ושמעו מצרים כי העלית בכחך את העם הזה מקרבנו: ואמרו אל יושב הארץ הזאת שמעו כי אתה ה בקרב העם הזה אשר עין בעין נראה אתה ה וענך עמד עליהם ובעמד

דאמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

תוספות שם (ד"ה וכאן בעושים) מסבירים, שאין הכוונה ב"לא לשמה" למי שלומד על מנת לקנות, אלא במי שעושה כך מתוך שיקולים של רווח אישי, כמו כבוד או כסף. על כך אומרת שם הגמרא שגם לימוד כזה הוא טוב, וזה אפילו הסדר במציאות, שמתחילים ללמוד שלא לשמה ומות כך באים לשמה. אולם עולה מכאן, שללא ההיתר הזה, ללא השאיפה להגיע אל הלימוד לשמה, לא היה מותר ללמוד שלא לשמה, שהרי בכך מכניס כאן את הפן האישי, העצמי, ומהות האדם היא נתינה, מבלי להחשיב כלל את עצמו, וכל כולו קיים רק עבור אחרים. מצב כזה של לימוד שלא לשמה הינו מופקע ובלתי אפשרי, אלמלא ההיתר של "מתוך שלא לשמה בא לשמה". הפנייה העצמית היא עיוות מציאותו של האדם, שכל עניינו הוא למען הזולת.

הלימוד מנח ומאברהם - גדולתו של אדם נמדדת על פי נתינתו

בפרשת נח נאמר (ו, ט): "נח איש צדיק תמים היה בדורותיו". יש מחז"ל שדרשו זאת לשבת, ויש שדרשו זאת לגנאי. הקב"ה מצווה אותו להקים תיבה, ולהביא אליה מכל החי שניים מכל. נח עמל על הבנייה במשך עשרות שנים, ואחר כך מגיעים גם בעלי החיים, ובמשך הזמן שבו הם נמצאים בתיבה הוא צריך לדאוג לכל אחד ואחד מהם, לתת לו את מזונו הראוי לו בזמן הראוי לו. הצדיק הזה מטפל בגן החיות הזה, ואף נפגע מהם (כפי שדרשו על הפסוק "וישאר אך נח").

מדוע כל המציאות הזו נתקיימה דווקא דרך הטיפול בבעלי החיים על ידי גדול הדור? אנו לומדים מכאן יסוד גדול - האדם נברא כדי לתת לאחרים. לכך התכוון רבי צדוק בדבריו

אל רבי אליעזר ורבי יהושע - הקדוש ברוך הוא משיב רוחות ומעלה נשיאים ומוריד מטר ומצמיח אדמה, והכל כדי לערוך שולחן לפני כל אחד ואחד, "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון" (תהילים קמה, טז). ישנה השגחה פרטית של הקב"ה על האדם, "מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה" (ביצה טז, א), זהו עצמו החידוש כאן, לגבי מהותו של האדם שאינה אלא להיטיב לזולתו, ומסיפורו של נח למדנו שהזולת כולל אף בעלי חיים, להם היה צריך נח לדאוג בטיפול יומיומי. מי לנו גדול מריבונו של עולם, שזהו עסקו? על כן אין להתפלא שזהו עסקו העיקרי של נח בתיבה. יתירה מזו, גדולתו של האדם נמדדת לפי היקף אחריותו, אפילו היא כוללת בתוכה בעלי חיים. גדולתו היא בהכרה באחריות זו מוטלת עליו.

ונחזור לקושייה ששאלנו קודם - מה טיבה של הראייה שמביא רבי יהושע מאברהם אבינו, "מצינו גדול ממנו ששימש", והלא גם עליו יש לשאול כיצד הוא משרת אחרים פחותים ממנו? התירוץ הוא לפי מה שאמרנו - מסיפור זה גופו אנו למדים מהי גדולתו של אברהם אבינו, הוא אינו מכניס את האורחים

העשרה

מסרה לה את הסימנים שלא תיכלם. היא האמינה שטובת המציאות הכללית תהיה גדולה יותר כאשר הבנים יופיעו דרכה.

באופן זה יש להבין את כל הפרשיות הללו. וכך גם אמר הספורנו בפרשת תולדות לגבי יצחק אבינו - הוא זכה לברכה בזכות עצמו כאשר הוא קורא בשם ה', כאשר הוא מגיע למדרגה שבה ניחנו האבות כולם, מדרגה של כלליות בשיא הטהרה.

לימוד תורה בעצמותו קשור ברצון להעניק לזולת

עוד מוסיף שם הספורנו בהמשך: אמנם ליעקב לא תלה בזכות אחרים כלל, כי הוא אמנם מנעוריו יושב אהלים ללמוד וללמד דעת את העם, בפרט באהלי שם ועבר ששם עלה כל מבקש ה' בלי ספק. מי שלומד תורה, גם כשהוא לומד לעצמו - לכאורה אין זה ממש לעצמו.

וכך מצאנו בגמרא (פסחים סח, ב) את רב ששת, שבסיום לימודו אמר "חדאי נפשאי, חדאי נפשאי", כביכול למד רק עבור עצמו. והרי לימוד תורה הוא לצורך קיום העולם? יש להבחין כאן בין שני שלבים - בתחילה לומד לצורך עצמו, אולם אפילו אז הרי זה מיועד בסופו של דבר כדי לתת לכלל ישראל, למציאות כולה.

ענן אתה ה לך לפנייהם יומם ובעמוד אש לילה: והמתה את העם הזה כאיש אחד ואמרו הגוי ם אשר שמעו את שמעך ל אמר: מבלתי יכלת ה להביא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע להם וישחטם במדבר.

חז"ל הסבירו זאת שיהיה כאן חילול ה', משום שיטענו שלא היה בכוחו של הקב"ה להיאבק בכל מלכי כנען, ועל כן שחטם במדבר. מניין קיבל משה רבינו את היכולת לטעון טענות? "טוב עין הוא יבורך", מי שכל מהותו היא הכלל והציבור, הוא נעשה שותף להקב"ה, ובמצב כזה ניתן להתווכח ולטעון, שהרי הוא בעל דבר בדיוק כמו הקב"ה. כל זאת בתנאי שאין עצמיות, אין דאגה אנוכית לפרט.

קנאה שאינה מעכבת את הרצון להעניק

כבר ראינו קודם כי הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם. כנגד זה אנו מוצאים מצב של קנאה גם אצל האימהות, "זתקנא רחל באחותה" (בראשית, ל, א), וזאת משום שידעה שעתידיים י"ב שבטים לצאת מיעקב, וכל אחת רצתה שממנה יצאו כולם. לכאורה, יש כאן סתירה, כיצד ניתן לדאוג לכלל וגם לחוש קנאה? התשובה היא שאם לאדם חשובה רק טובת הכלל, הרי שמציאות של קנאה המשתלבת בכך אינה שלילית. קנאתה של רחל בלאה אינה נובעת מדאגה עצמית, היכן היא תהיה ביחס לאחותה, שהרי היא

דואר אלקטרוני: beitel@yeshiva.org.il
לשעורים נוספים באחר www.yeshiva.org.il

אריאל צבי שטריגלר

נולד בא' אייר התשמ"ח להוריו - יוסי ודליה, ועלה עם משפחתו לארץ כשהיה בן שש.

אריאל התגורר ברמות, למד בישיבת חורב, אחר כך המשיך למכינה הקדם צבאית "בני דוד" בעלי, והיה פעיל במספר יוצא דופן של ארגוני התנדבות ביניהם בני עקיבא, זיכרון מנחם, מד"א, המשמר האזרחי, שלווה, מועצת הנוער ברמות, עזרא ועוד, לכולם היה מסור ותרם מעבר לכל אמת מידה מקובלת.

שטריגלר היה אכפתי ורגיש לכל מי שהיה בקרבתו והצליח להקרין חום ואהבה לכל אדם. בתרומתו הבלתי סופית לאנשים, לסביבה ולכל יצור, יצר שטריגלר מודל לכל סביבתו, והכניס שמחה ונתינה לכל מי שבא עמו במגע. אכן, כולם הרגישו אחים של אריאל.

אריאל צבי שטריגלר נהרג ב' שבט התשס"ז בתאונת דרכים בדרכו לטיול עם חברים בצפון.

"חודשים מספר לפני תאונת הדרכים, שלחנו את אריאל ביום שישי לצומת סנהדריה לקנות שתייה לכבוד שבת", מספר אביו יוסי. "הזמן עבר ועבר, ועשר דקות לפני כניסת השבת התקשרתי אליו ושאלתי מה קרה? הוא ענה שהוא עסוק ויחזור אלי מאוחר יותר. לא הבנתי במה יכולים להיות עסוקים עשר דקות לפני כניסת שבת. כעבור דקה הוא התקשר ושאל אם הוא יכול להביא איתו אורחים לשבת. מספר דקות אחרי הדלקת נרות הוא הופיע עם זוג קשישים בני יותר משמונים. הוא ראה אותם עומדים ליד הרכב שלהם בגבעה הצרפתית, עצר לשאול מה קרה, והחליף להם גלגל. אחרי שהוא תיקן להם את הפנצ'ר כבר היה ברור שהם לא יספיקו להגיע עד לשבת הביתה, ולכן הוא זיכה אותנו בהכנסת אורחים. הזוג הזה בילה אצלנו כל השבת, ואריאל דאג לכל צרכם, הוא לקח אותם לבית הכנסת, והחזיר אותם משם, במוצאי שבת הם נסעו לדרכם. הוא עשה חסד במידה בלתי ניתנת לתפיסה."

אריאל הצליח להתחבר לכל אחד. לא משנה אם הוא היה דתי, חרדי, או חילוני. הוא הצליח למצוא אצל כל אחד את המיוחד ולתת לכל אחד את התחושה שיש לו מספיק זמן בעבורו. אריאל התנדב לכל דבר אפשרי. ותמיד עשה משהו למען האחר.

בהספד, סיפר הרב נדביה, הר"מ של אריאל בעלי:

יום אחד הרב עידו נכנס לפינת הקפה בשתיים וחצי בלילה, ופגש את אריאל עם בגדי מד"ס (מדריך ספורט - כינוי לאימון גופני בצבא). וכששאל מה הוא עושה כאן בשעה כזאת, ענה לו אריאל בשקט - "אני זכרתי שמלוכלך פה, אז נכנסתי לפני שהלכתי לישון" הייתי המום!!! בשתיים וחצי, אחרי ריצת לילה, כולם הולכים לישון, אבל אריאל בשקט בלי שישומו לב נכנס לפינת קפה, ומסדר". כזה היה אריאל, רגיש לכל דבר הכי פעוט הדורש תיקון. חבריו מספרים שכשהיה הולך ברחוב והיה רואה לכלוך, היה עוצר, סתם, בלי להתבלט יותר מדי וזורק את הכלוך לפח - "כדי שארץ ישראל לא תהיה מלוכלכת". וכך היה עושה הכל, בפשטות, בענווה, בלי לדבר הרבה, ועם חיוך ושמחה עצומים, כאילו הוא עושה את זה בשביל עצמו. כך גם בתפקיד "אחראי התורנים" שמילא בעלי. כשחברים שאלו למה לו לקחת תפקיד כזה, הדורש אחריות כה גדולה, ו"מבזבז" המון זמן, הסביר שהוא בעצם מתנדב 'מאינטרס אישי' - "ראיתי שאף אחד לא רוצה להיות אחראי, אז אמרתי למה לא אני? זה בקושי דורש מאמץ, ואתה משיג מפתחות למטבח להיכנס לאכול מתני שבא לך..." וכך, תמיד היה שם לב אם למישהו חסר משהו, ומנסה לעזור בלי לתת את ההרגשה שהוא בכלל עוזר

מספר חברו עומר -

"תמיד כשהיינו נכנסים לחדר האוכל בעלי, היה עומד בחזק שומר. כולם נכנסים לאכול, ומתעלמים מהשומר, או לכל היותר אומרים לו "בוקר טוב" או איזו הצרה אחרת. כולם חזק ואריאל. אריאל תמיד היה נישף לומר ושאף - "אתה צריך משהו? אתה רוצה שאבא איזה דבר? לא חסר לך כלום? משהו כבר הבא לך את מה שהיה חסר?" ובדרך כלל אריאל היה נכנס ומכין לומר בלחץ, או כל דבר אחר שביקש". מושק עומר ומספר, "זה היה ממש מעצבן אותי. חשבתי לעצמי, למה אני לא יכול לעשות את זה? מה, זה כל כך קשה לי? אני כל כך רע? אני לא יכול לעצור שנייה כוון אריאל? עצם הרעף על כניתי שאיתי את שטרסלר - "איך זה קל לך? איך יש לך כח לכל ההתנדבות הזו?" ענה לי אריאל, "תבליט, אין לי כח, אבל אני יודע שאף אחד אחר לא יתנדב אלה. אתה באמת חושב שזה קל לי? לא! אני נלחם בסביל זה!"

בונים אחריות

אלו היו השיקולים של אריאל, לה מה שעניין אותו. "אני הולך לאיפה שצריכים אותי" אחר. בפשטות. כשהחליט ללכת למכינה בעלי דווקא ולא לישיבה, הסביר זאת לחברו אסף בכך ש"מאיפה אני יודע מה חשוב לכם ישראל? אצלנו בעלי ראש המכינה - הרב אלו אומר לכל אחד אחריו שנה, איפה הוא צריך להמשיך, בצבא, או בישיבה שבוהה. אם הוא יחליט שאני צריך לתרום לכם ישראל בישיבה, אני אף לישיבה. אם הוא יחליט שהתרווחה שלי תהיה בשירות צבאי, אני אתסיים לזה".

וכך בדרכו המיוחדת, החליט שלמרות שאין לו אלטרנטיבה ויש לו פטור מהצבא, הוא מתכנן להתנדב. לא סתם להתנדב, אלא להתנדב לסיירת מטכ"ל. ושטריאלר התחיל להתאמן במדסי"ם עם חבריו בשביל לעבור את המסלול של סיירת מטכ"ל. בענותנותו המיוחדת, הוא לא סיפר לחברים מדוע הוא עושה מדסי"ם ושואב בעצם מתכנן ללכת לצבא, אלא טען באופניהם - "נראה לכם שאני אף לצבא? מה פתאום! יש לי פטור! אני סתם רץ אתכם, אתם יודעים, בשביל החברה..." רק בהלוויה, בהספד של אביו, יצאו החברים מה היו התוכניות האמתיות של אריאל.

שיר שנכתב לזכר אריאל ע"י יאיר בן דוד

אריאל אריאל אנחנו אותך זוכרים
אריאל אריאל נקטפת צעיר בשנים
בלעדיך אין חיוכים
מסתכלים בתמונות ודמעה מוחים

היית לנו לאח
בן דוד חבר וגם מלאך
לכל אדם לכל אחד
יש את המקום המיוחד
הוא לא הרגיש לבד

פזמון
אריאל אריאל אנחנו אותך זוכרים
אריאל אריאל נקטפת צעיר בשנים
בלעדיך אין חיוכים
מסתכלים בתמונות ודמעה מוחים

היו בך מידות טובות
בחסדים עסקת שעות
בסניף רמות זיכרון מנחם
אי אפשר להתנחם
אריאל היית כמו לוחם

פזמון
אריאל אריאל אנחנו אותך זוכרים
אריאל אריאל נקטפת צעיר בשנים
בלעדיך אין חיוכים
מסתכלים בתמונות ודמעה מוחים

השארת משפחה שבורה
אך מבפנים היא חזקה
בכל מקום נזכור אותך
נלמד לעילוי נשמתך
אריאל לא נשכח אותך

פזמון
אריאל אריאל אנחנו אותך זוכרים
אריאל אריאל נקטפת צעיר בשנים
בלעדיך אין חיוכים
אותך לא נשכח לעולמים...

